



Program G17 PLUS

**Beograd
28. mart 2004.**

OSNOVNA NAČELA

Misija

Osnovni cilj G17 PLUS je stvaranje ekonomski jake i demokratski stabilne Srbije koja će postati lider na Balkanu, spremna da prihvati evropske standarde i sposobna da očuva i zaštiti sve najbolje iz sopstvene tradicije i kulture.

Raskid s prošlošću

Političke promene od 5. oktobra 2000. godine nisu dovele do željenih korenitih reformi društvenog i ekonomskog sistema. Iako je ostvaren zavidan stepen građanskih sloboda, popravljena međunarodna pozicija Srbije i započete brze ekonomske reforme, zemlja se nalazi na raskršnici kojim putem da ide dalje. Nije obezbeđena politička podrška za nastavak ekonomskih reformi, a u mnogim drugim segmentima društva suštinski nisu učinjeni reformski pomaci. Mnoge stare institucije su ostale netaknute, nisu doneti neki važni sistemski zakoni, uključujući novi ustav, korupcija na svim nivoima i dalje buja, malo je osuđenih za zloupotrebe u prethodnom periodu, sudovi su zastrašujuće neefikasni, a rad policije u ključnim segmentima je potpuno blokiran. Pravna država kao pretpostavka za tržišne reforme slabo funkcioniše. Zakoni se često krše bez ozbiljnih sankcija, što dovodi do odsustva elementarne pravde i urušavanja sistema moralnih vrednosti. Kolaps pravosuđa i razgranata birokratija ograničavaju ekonomske slobode, unose nesigurnost potencijalnim investitorima i sprečavaju razmah privatne inicijative. Sve to govori da naša zemlja još uvek nije raskinula s nasleđem prošlosti.

Novi put

G17 PLUS je bila nevladina organizacija s jasnim političkim ciljevima: *za ekonomske reforme, bolji život i ulazak u Evropu potrebna je demokratija*. To je uslov svih uslova. Zato je G17 PLUS podržala opozicione snage da izvrše demokratsku revoluciju u oktobru 2000.g. Od tada do danas mnoge su se stvari promenile na bolje, a neke suštinske, međutim, nisu. Demokratski oktobarski korpus je podeljen na dva nepomirljiva bloka, koji od svojih parcijalnih političkih interesa više ne vide interes zemlje. G17 PLUS više ne može nemo da posmatra trule političke kompromise na štetu građana Srbije i razne međusobne ucene političkih aktera radi sticanja sitnih stranačkih ili ličnih koristi. G17 PLUS namerava da preuzme mnogo veću odgovornost za stanje u Srbiji, da dovede do kraja započete reforme i u celini promeni sistem. Srbijom moraju upravljati sposobni, pošteni, nekompromitovani i odgovorni ljudi, a G17 PLUS će učiniti sve da ih svojim programom i praktičnim delovanjem objedini i privuče u svoje redove.

Politička podrška za sveobuhvatne ekonomske i institucionalne reforme

Članovi G17 PLUS su dali značajan doprinos sprovođenju korenitih ekonomskih reformi. U protekle dve godine naša zemlja je zabeležila najbrže promene u procesu tranzicije među svim zemljama Istočne Evrope. Ovaj trend je potrebno nastaviti, jer se nalazimo tek na polovini puta. Od drugih smo očekivali da će u istoj meri pokrenuti institucionalne reforme, bez kojih nema održivog ekonomskog razvoja. Međutim, ta očekivanja su izneverena, što pred G17 PLUS postavlja zadatak da se u budućnosti zalaže za sveobuhvatne reforme - ekonomske i institucionalne. S ovim promenama zemlja se približava Evropi, a naši građani dobijaju realne izgleda da rade i uživaju kao svi naši susedi i drugi Evropljani.

Tranzicija i socijalna solidarnost

Reforme su nužne, ali nemaju podjednak uticaj na sve slojeve stanovništva ili na sve regione. Na početku su troškovi veći za neke, a pri kraju procesa tranzicije nastaju koristi za sve. U tim okvirima postoji realan trošak prilagodjavanja privrede, ali i neizvesnost zaposlenih da li će se održati postojeća radna mesta ili neće. Završetak tranzicije sasvim sigurno garantuje rešavanje

problema nezaposlenosti i podizanje životnog standarda. Do tada nužan je nacionalni konsenzus o putevima tranzicije i jasan državni program socijalne zaštite siromašnih slojeva stanovništva.

Efikasna pravna država

U osnovi pravne države leži poštovanje ustava i zakona. Time se uvode isti principi za sve, a građani postaju jednaki pred zakonom nezavisno od političkih ubedenja i svoje nacionalne, verske ili rase pripadnosti. No, jednak tretman svih ne donosi pravdu za one koji nisu imali iste mogućnosti i šanse da uspeju u životu. Država o njima mora da vodi računa i da im omogući život dostojan današnjem trenutku. Ali, iznad svega pravna pravila moraju da omoguće institucijama da efikasno funkcionišu u interesu građana. Zato donošenje novog Ustava i pratećih sistemskih zakona mora da se zasniva na modernim pravilima i standardima koji vrede u Evropi. Samo tako je moguće stvoriti efikasne institucije i omogući blagostanje u društvu.

Evropska orijentacija

Mesto Srbije jeste u Evropi. Nema sumnje da ćemo sveobuhvatnim ekonomskim i pravnim reformama stvoriti uslove za punopravno članstvo u Evropskoj uniji. Pitanje je samo da li će se to desiti pre ili kasnije. Mi nemamo vreme za čekanje, jer smo mnogo toga izgubili i propustili u prethodnom režimu. Otvoreno govoreći, što je rok kraći, izazovi su veći, ali je krajnji cilj bliži. U međuvremenu, moramo da očuvamo vlastitu državu i da je preuredimo kako bi efikasnije funkcionisala. Sva pitanja u Srbiji vezana za Crnu Goru, Kosovo i Metohiju, Vojvodinu ili regije moraju da se rešavaju u ovim okvirima, na demokratskim osnovama i sa perspektivom ulaska u Evropsku uniju. Srbiju čuvamo samo ako od nje napravimo modernu demokratsku državu koja radi u podjednakom interesu svih građana.

Lične slobode i prava

G17 PLUS se zalaže za otvoreno društvo zasnovano na demokratiji, privatnoj svojini i tržišnoj ekonomiji, u kome slobodni pojedinci i njihova individualna prava predstavljaju temelj sveukupne društvene organizacije. Uloga države nije da upravlja ljudima, nego da posluži kao društveni servis, da deluje kao kreator i garant ambijenta u kome će prava pojedinaca biti maksimalno afirmisana i zaštićena. Nije funkcija države da neposredno brine o dobrobiti pojedinaca, da bude odgovorna za obezbeđenje nekog njihovog unapred utvrđenog nivoa potrošnje i dohotka ili čak da brine o njihovoj ličnoj sreći. Naprotiv, pravo je pojedinca, a i njegovo životno poslanje, da sam brine o svom blagostanju i sreći, a zadatak je države da mu stvori uslove u kojima će to moći da ostvari na produktivan, moralno utemeljen i dostojanstven način. Zbog toga će G17 PLUS u svom radu insistirati na širenju područja ličnih sloboda, ali i područja lične odgovornosti.

Podela vlasti i odgovornost svih institucija

Novi ustav mora da omogući striktnu podelu vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku. Svaka vlast, istovremeno, mora da bude odgovorna za poslove koje obavlja. Bitni su rezultati, a ne političke namere. U tim okvirima G17 PLUS očekuje od vlade da bude odgovorna i efikasna, od parlamenta da izražava volju birača, kontroliše vladu i podstiče institucionalne i ekonomske reforme, od sudstva da bude nezavisno i nekorumpirano. Zakonito i efikasno funkcionisanje pravosuđa bitan je preduslov ne samo ostvarivanja ekonomskih i, uopšte, društvenih reformi, nego i celokupnog sistema odgovornosti u društvu.

Aktivna spoljna politika

U domenu spoljne politike mora da se usvoji jasna i dugoročna strategija, bez obzira na oblik odnosa Srbije i Crne Gore. Za to je potrebno da se donese državni program koji bi jasno definisao korake, proceduru i brzinu približavanja zemlje Evropskoj uniji i Euro-atlantskim

bezbednosnim i drugim integracijama, a kao krajnji cilj postavio potpunu integraciju u postojeće globalne strukture. Aktivnija uloga u svim oblicima regionalnih inicijativa, programa i projekata je neophodna, baš kao i predlaganje novih, efikasnijih formi saradnje i povezivanja u jugoistočnoj Evropi. Ostvarenje ovh prioriteta nije moguće bez temeljne reorganizacije diplomatskog aparata.

Jačanje demokratski institucija

G17 PLUS je politička stranka koja će efikasno raditi na poštovanju sloboda i prava svih građana, nezavisno od njihove nacionalne, verske, socijalne i političke pripadnosti; stvaranju otvorenog društva zasnovanog na demokratiji, privatnoj svojini i tržišnoj privredi, u kome će slobodni pojedinci i njihova individualna prava biti temelj sveukupne društvene organizacije; uspostavljanju vladavine prava koje sve građane stvarno izjednačava pred zakonom i beskompromisne borbe protiv korupcije; jačanju nacionalne kulture uz očuvanje sopstvene tradicije.

Ekonomski prosperitet

Razvoj nacionalne privrede biće zasnovan na: stabilnom dinaru i niskoj inflaciji; stimulativnim porezima i odgovornim javnim finansijama; snažnom bankarskom sistemu i jakom privatnom sektoru; slobodnoj konkurenciji bez monopola, uz ograničenu državnu intervenciju radi otklanjanja defekata tržišta i ostvarivanja bržeg privrednog rasta; modernizaciji celokupne putne, komunalne i telekomunikacione infrastrukture; revitalizaciji poljoprivrede i uvođenju veće ekonomske sigurnosti seljacima; stimulanju naučnog razvoja, uz osnove na primenjena istraživanja; sistemskom jačanje domaćih preduzetnika, pružanje jednakih šansi domaćim i stranim investitorima, posebno vodeći računa o zaštiti nacionalnih interesa u procesu privatizacije; uspostavljanju socijalnog dogovora između sindikata, Vlade i poslodavaca, koji garantuje sigurnost svim radnicima; borbi protiv siromaštva i stvaranje adekvatnog sistema socijalne zaštite; reformi sistema penzionog osiguranja koja bi građanima omogućila da očekuju bezbednu i spokojnu starost; popravljajući stanja u zdravstvu, uz obezbeđivanje jednake osnovne zdravstvene zaštite za sve građane bez obzira na njihov materijalni položaj.

Saradnja i inicijativa

Eksperti iz G17 PLUS su osnivači partije, ali to ne znači da je partija zatvorena za druge članove. Svi oni koji podržavaju program partije, koji su sposobni, odgovorni i poštjeni su pozvani da nam se pridruže. Osnovna odlika aktivnosti G17 PLUS je timski rad, individualna inicijativa i saradnja. Posla ima na pretek i ima mesta za sve koji žele da rade u interesu građana i Srbije. G17 PLUS je stranka koja će delovati samostalno, ali je otvorena za saradnju i sa drugim političkim partijama i organizacijama kojima je u interesu izgradnja moderne i demokratske Srbije, sposobne da se u relativnom kratkom roku priključi Evropskoj uniji. Naše ideje nisu nove: mnoge od njih su formulisane u doba nastanka ekspertske mreže za pomoć građanima Srbije, oktobra 1999. godine. Ovaj Program je dokaz kontinuiteta naše politike i istovremeno izražava jasne stavove u pogledu budućnosti.

Osnovne ljudske vrednosti

Sloboda

Mi verujemo da svaki pojedinac ima pravo na slobodan razvoj svoje ličnosti. Sloboda podrazumeva prava i odgovornosti. Svako ko želi slobodu za sebe, mora da prihvati i slobodu drugih. Sloboda pojedinca je ograničena slobodom drugih ljudi i odgovornošću za buduće generacije.

Svaki građanin Srbije treba da ima mogućnost da ostvaruje slobodu u okviru porodice, lokalne zajednice i države u celini. Ali, ostvarenje individualne slobode nije moguće bez preuzimanja odgovornosti kako za sebe, tako i za zajednicu. Protivimo se individualizmu na štetu drugih ljudi. Protivimo se i elitizmu koji znači nepoštovanje suverenosti građana.

Iz slobode pojedinca proizilazi princip jednakosti svih građana bez obzira na razlike u polu, naciji, veri ili rasi.

Princip slobodnog razvoja ličnosti odgovara pluralističkom konceptu društva koji odražava široku raznolikost mišljenja, potreba i interesa građana i koji predstavlja osnovu slobodnog društva. Za G17 PLUS, fundamentalna polazna postavka izgradnje slobodnog društva jeste građanin kao slobodan i suveren pojedinac koji je, donoseći sopstvene odluke, odgovoran za svoju budućnost, budućnost svoje porodice i shodno tome, za prosperitet svoje lokalne zajednice i celog društva. Sloboda se nikad ne sme odvajati od odgovornosti i poštovanja usvojenih društvenih i moralnih standarda.

Solidarnost

Za ostvarenje slobode i jednakosti nužno je potrebna solidarnost. Solidarnost znači da se ljudi nađu jedni drugima kad zatreba, da se pomogne slabijem od sebe. Svaki građanin koji očekuje podršku i solidarnost od drugih, mora da bude spreman i da pomogne drugima.

G17 PLUS se zalaže za socijalnu solidarnost na nivou čitavog društva. Primenjujući socijalnu solidarnost, država obezbeđuje osnovne uslove za život svim građanima. Međutim, država ne sme da dopusti da se taj sistem socijalne solidarnosti zloupotrebljava. Uzajamna pomoć je nešto što se tiče individualnih građana, a država je tu da postavi jasna pravila kakva treba da bude uzajamna pomoć.

Pravda

G17 PLUS veruje u pravdu koja obezbeđuje ostvarivanje jednakih prava za svakog pojedinca. Pravda podrazumeva pravo na jednake šanse i ravnopravne uslove za sve, kao i jednakost svih pred zakonom.

Društvena pravda pretpostavlja obaveze i odgovornosti za ostvarenje dobrobiti društva kao celine, a u skladu s mogućnostima svakog pojedinca. Svaki član društva treba da učestvuje u raspodeli društvenog bogatstva u skladu sa doprinosom tom bogatstvu. Stoga se G17 PLUS se zalaže za izgradnju institucija koje će obezbediti pravilnu raspodelu u našem društvu.

Principi socijalne tržišne privrede

Tržišta što više, države koliko mora

G17 PLUS želi, hoće i može da dokaže svoju kompetentnost i uspešnost u ostvarenju privrednog razvoja koji će od Srbije napraviti zemlju pune zaposlenosti, društvene pravde i egzistencijalne sigurnosti za sve njene građane.

Smatramo da je put u sigurnu budućnost socijalna tržišna privreda utemeljena na uravnoteženim interesima i partnerstvu radnika, preduzetnika i države, pri čemu će nacionalno bogatstvo biti u vlasništvu što većeg broja građana Srbije. Siguran ekonomski rast i razvoj ostvariv je isključivo na tehnološkoj obnovi, otvaranju novih radnih mesta, povećanju proizvodnje i izvoza. U sadašnjim uslovima brzih promena i konkurencije na evropskom i svetskom tržištu, ključ dugoročnog i stabilnog napretka jeste ulaganje u nauku, obrazovanje i nove tehnologije, kao i podsticanje realnih investicija utemeljenih na domaćem i inostranom kapitalu. Mi verujemo da je slobodno tržište sa jakom socijalnom komponentom najbolji način da se podstaknu ljudski potencijali i obezbedi pravo i efikasno korišćenje prirodnih resursa. Verujemo da će društvo u kome se ekonomski subjekti slobodno takmiče najverovatnije dostići visok stepen ekonomskog razvoja i poboljšati životni standard stanovništva. Napori da se upravlja radom tržišta, učinjeni makar i s najboljim namerama, obično se loše završe i štetni su po slabije socijalne grupe i pojedince u čije ime su preduzeti.

Četiri stuba tržišta

Društvo se kreće napred pomoću aktivnosti pojedinaca, inicijative i štednje. Mi ćemo, u skladu s tim, braniti stubove slobodnog tržišta: privatnu svojinu, slobodnu inicijativu, stabilnu valutu i takmičarsko okruženje.

Privatna svojina je fundamentalno pravo bez koga nema motivacije da se poboljša i uveća naša sveukupna svojina. Zalažemo se za nastavak privatizacije društvene i državne imovine. Nemamo nameru da popravljamo nesavršenosti tržišta putem državne intervencije i regulacije, što veoma često dovodi do mnogih problema. Kada je neophodno da se zaštiti neki važan interes, kao što je, na primer, sistem zdravstvene zaštite, zaštita okoline ili kulturnog nasleđa, moraju da se postave jasna pravila i da se potom primenjuju.

Oblasti u kojima je potrebna jaka država jesu unutrašnja i spoljna bezbednost, zaštita prava i obezbeđenje primene i ispunjavanja ugovora i zakona. Država ne treba da interveniše u ugovore između pojedinaca, niti u preduzetničke inicijative. Međutim, postoje oblasti od javnog interesa, kao što su socijalna solidarnost i zaštita čovekove okoline u kojima je bitna uloga i države i građana.

Stabilna valuta je preduslov za odgovorno funkcionisanje trgovine i akumulacije vlasništva, kao i za racionalno dugoročno ekonomsko odlučivanje. Zajedno s kontrolom količine novca u opticaju, što je zadatak centralne banke, preduslov stabilne valute jeste napor koji ulažu vlada i parlament da bi održali izbalansirani budžet. Naša je namera da ta budžetska ravnoteža bude trajna i da se ne popusti pod populističkim pritiscima.

Moderno tržište rada

Smatramo da je tržište rada značajna komponenta tržišta. Želeli bismo da primenimo pravila koja određuju slobodu ugovaranja i minimalizujemo državnu intervenciju u tim ugovorima. Sloboda građana u ovoj oblasti je jedan od glavnih uslova za dugotrajan ekonomski razvoj sa prihvatljivom stopom nezaposlenosti. Ne slažemo se sa regulacijom tržišta rada jer ona uvek ima negativan uticaj na ekonomsku konkurentnost. Država ne sme da postane socijalna

ustanova jer na taj način skida veliki deo odgovornosti s pojedinca, stvarajući situaciju u kojoj velike grupe građana postaju zavisne od socijalne pomoći koju im daje država. S druge strane, država treba da obezbedi socijalnu solidarnost jer time pruža osnovne uslove za život svim građanima.

Pravna država

Ograničenje državne vlasti

Jedna od važnih osnova vladavine prava jeste poverenje u delovanje pravnih normi koje upravljaju odnosima između pojedinaca u društvu, kao i odnosima između građana i države. Vladavina prava znači da vlast nikada ne sme prisiljavati pojedinca ni na šta osim na sprovođenje propisa i zakona. Stoga je vladavina prava jedan od najznačajnijih instrumenata ograničenja državne vlasti.

Vladavina prava je više od same ustavnosti i zakonitosti: ona uključuje zahteve koji se tiču samog sadržaja ustava i zakona. Vladavina prava nije samo vladavina zakona. Ona je vladavina po pravu, vrhovni politički ideal jedne demokratske države.

Vladavina prava

Uspostavljanje vladavine prava u Srbiji podrazumeva sledeće korake: primenu temeljnog načela liberalne demokratije o smenjivosti izabranih predstavnika, što pretpostavlja promenu izbornog zakonodavstva; funkcionisanje državnih institucija bez uplitanja u njihove nadležnosti, s punom odgovornošću ljudi koji rade u tim institucijama; doslednu primenu zakona u praksi; jednaku primenu zakona na sve, što znači da niko ne sme biti izuzet od njegove primene; striktno sprovođenje načela podele vlasti na zakonodavnu, sudsku i izvršnu, što uključuje: nezavisnost i samostalnost sudstva, stručnu, profesionalnu i efikasnu državnu upravu, depolitizaciju klasičnih resora državne uprave (vojske i policije), odgovornost svakog pojedinca zaposlenog u državnoj vlasti i javnim službama, uključujući i predstavnike najviših državnih struktura.

Delotvorna pravda

Svesna činjenice da će pravna država u Srbiji biti uspešno ostvarena i sprovedena samo ako je prihvati celokupna javnost, ako postane deo osećaja za pravdu koji preovladava u svesti građana Srbije, G17 PLUS će svoje delovanje usmeriti na stvaranje pretpostavki za njeno ostvarenje. U tom smislu, G17 PLUS se obavezuje da će voditi politiku koja će garantovati svim građanima Srbije brzu i delotvornu pravdu, poštujući kao vrhovno načelo jednakost svih građana pred zakonom, preduzimati odlučne korake prema uspostavljanju poverenja građana u sve institucije pravosudnog sistema, osnažujući punu nezavisnost sudske vlasti, podsticati institucije pravne države na odlučnu borbu protiv korupcije, organizovanog kriminala, sprege vlasti i kriminala, povezanosti i isprepletenosti nosilaca javnih funkcija s njihovim ličnim interesima.

DRŽAVNI PROGRAM: SUVERENA SRBIJA U EVROPSKOJ UNIJI

Srbija mora da ima svoju državu

U ovom trenutku Srbija nema svoju državu. Već deceniju i po građani Srbije ne znaju gde se nalaze granice države u kojoj žive. Ustavna povelja koja je doneta početkom 2003. godine ustrojila je jednu čudnu tvorevinu koja ima tri potpuno odvojena tržišta, tri centralne banke, različite valute, odvojene carinske, poreske i bankarske sisteme, kao i potpuno nezavisne državne organe. U ovoj fiktivnoj zajednici Srbije i Crne Gore, koja čak nije ni carinska unija, a kamoli federacija, građani Srbije nisu ravnopravno zastupljeni. Oni finansiraju čak 95% svih izdataka, dok crnogorski predstavnici drže pola vlasti i ministarskih mesta, a prihvataju svega 5% obaveza. Poseban problem leži u činjenici da nesrazmerno veća država članica – Srbija - nema nikakvih suštinskih ingerencija nad Kosovom kao delom teritorije koja joj formalno pripada, ali je pod protektoratom UN. U ovakvom institucionalnom haosu u kome postoji nekoliko odvojenih tržišta, dve države članice i jedan međunarodni protektorat, a samo jedan međunarodno pravni subjektivitet, nemoguće je efikasno zaštititi interese građana Srbije.

Stvaranje države - novi put u budućnost

Najvažniji nacionalni cilj Srbije u XXI veku jeste stvaranje ekonomski napredne i efikasne države i očuvanje stanovništva. Bez jake države, jedinstvene i demokratske, Srbija neće stupiti u Evropsku uniju kao ravnopravna članica, bez čistog parlamentarizma ona neće biti u stanju da ostane demokratska, a ako broj njenog stanovništva nastavi da ubrzano opada, Srbija će ponovo postati izvor nestabilnosti na Balkanu. U novom stoleću Srbiji nije potrebno nikakvo drugo pravo ili status osim onog koji već uživaju njeni susedi ili ostale evropske države. Samo jaka Srbija biće u stanju da motiviše makar poslednju generaciju naših iseljenika, mladih i visokoobrazovanih stručnjaka, da se vrate u zemlju i svojim znanjem i iskustvom pomognu njen dalji razvoj. Takva Srbija moći će da uspostavi mnogo prisnije i delotvornije odnose između matice i dijaspore.

Ustavotvorno vreme

Srbija je u prošlom veku imala mnogo ustava, ali je mali broj njih pozitivno uticao na tokove istorije. Sada je ponovo došlo vreme da se donese novi ustav, koji će da napravi jasan prekid s prethodnim Miloševićevim institucijama i koji će odrediti državnost Srbije za ceo ovaj vek – pre i posle uključenja Srbije u Evropsku uniju. Svest o ovom istorijskom trenutku mora da bude ugrađena u ponašanje svih političkih snaga.

Sa ovom svešću ide i istorijska odgovornost. Ne smemo da propustimo priliku koja je pred nama, jer ćemo zaostati za drugim istočnoevropskim državama kojima ne bi trebalo da gledamo u leđa. Naša javnost mora jasno da shvati koliko gubimo zbog toga što nemamo svoju državu, te da je umesto ovog nesrećnog državnog provizorijuma za Srbiju sada najvažnije da napravi efikasnu i funkcionalnu državu. U ujedinjenoj Evropi postoji samo jedan novac, izbrisane su sve granice, ljudi se slobodno kreću, ali ostale su nacionalne države. One su simbol očuvanja identiteta i kulture svakog od udruženih evropskih naroda.

Autonomija Vojvodine

Vojvodina je deo Srbije. Ustavnim odredbama jasno će se utvrditi koje su oblasti u isključivoj nadležnosti države i njenih organa (narodna odbrana, državna bezbednost, spoljna politika, monetarni sistem, Narodna banka Srbije, carinski sistem, osnove privrednog sistema i sl.), a koje su oblasti u isključivoj nadležnosti Autonomne Pokrajine Vojvodine i njenih organa.

Novi Ustav Republike Srbije treba da garantuje pravo građana na samoorganizovanje u okviru Autonomne Pokrajine Vojvodine, kao integralnog dela Republike Srbije. Ustavom Srbije će se

na taj način potvrditi proevropska orijentacija građana i demokratskih vlasti i obezbediti najdelotvornija forma političko- teritorijalne autonomije Vojvodine i državnog integriteta Srbije.

Pravno ustrojstvo Vojvodine

G17 PLUS predlaže da se Konstitutivni akt zove *Osnovni zakon AP Vojvodine* kojim se reguliše odlučivanje o pitanjima iz sfere isključivih nadležnosti Pokrajine, kao i iz oblasti koje država Srbija uređuje osnovnim zakonima.

Pokrajinskim zakonima regulisala bi se pitanja i specifičnosti iz oblasti poljoprivrede, privrede, vodoprivrede, šumarstva, energetike, saobraćaja, urbanizma, stambeno-komunalnih delatnosti, zaštite životne sredine, obrazovanja, nauke, kulture, informisanja, unutrašnjih poslova (izuzev državne bezbednosti), uprave, pravosuđa, penzionog, zdravstvenog i socijalnog osiguranja, demografske politike, ravnopravnosti polova, zaštite dece, porodice, starih lica i lica sa hendikepom, lokalne samouprave i međunarodne regionalne i prekogranične saradnje, pitanja nacionalne ravnopravnosti i zaštite sloboda i prava pripadnika naroda i nacionalnih manjina, uređenja javnih i prirodnih dobara (nafta, gas, mineralne sirovine, termalne vode), imovinskih prava i finansijske autonomije gradova, opština i AP Vojvodine.

Zakonodavnu funkciju u AP Vojvodini bi vršila Skupština AP Vojvodine izabrana na neposrednim izborima od građana Vojvodine.

Izvršnu funkciju u AP Vojvodini obavljalo bi Izvršno veće AP Vojvodine i pokrajinski organi uprave.

Sudsku funkciju u AP Vojvodini, pored postojećih opštinskih, okružnih, trgovinskih sudova i apelacionog suda, obavljao bi i Viši trgovinski sud Vojvodine. Takođe, pored postojećih opštinskih i okružnih tužilaštava uvelo bi se i Javno tužilaštvo Vojvodine.

G17 PLUS smatra da je autonomnost Vojvodine u oblasti pravosuđa prirodan i logičan nastavak njene zakonodavne autonomnosti i da je zasnovana na evidentnim osobenostima, kao i na viševjekovnoj tradiciji sudstva, advokature, nauke i pravne struke uopšte u Vojvodini.

G17 PLUS posebno insistira da se, u skladu s principom pune decentralizacije za koju se zalaže, posebna pažnja posveti lokalnim samoupravama, kako na nivou čitave Srbije, tako i na nivou Vojvodine, čime se izbegava nova (pokrajinska) centralizacija.

G17 PLUS će nastojati da se novim izbornim zakonom, kao i propisima o imenovanju i razrešenju nosilaca javnih funkcija, obezbedi demokratski proces i ravnopravnost svih kandidata prema znanju, stručnosti i javno verifikovanom kredibilitetu. Uvažavajući potrebe za demokratskim reformama javne uprave u smeru legitimnog, decentralizovanog, kompetentnog, odgovornog i efikasnog javnog servisa građanskih interesa, predstavnička tela, nosioci javnih funkcija i drugi organi upravljanja moraju odražavati nacionalnu strukturu sredine iz koje potiču.

Multietičnost Vojvodine

Vojvodina je izrazito multinacionalna, multikulturalna i multireligijska zajednica. G17 PLUS će se zalagati za poštovanje postojećih nacionalnih, kulturnih i verskih tradicija i pomagati unapređenje dijaloga o razlikama, s ciljem da se omogući aktivan suživot i zajedničko delovanje svih građana.

Tolerancija je fundamentalna pretpostavka civilizovane komunikacije, naročito u razvoju demokratskog društva i njemu primerenih pluralnih identiteta (etničkih, građanskih, lokalnih,

teritorijalnih), kao i pri uključivanju u savremene evropske i svetske tokove. Kao civilizacijska vrednost, tolerancija je u prvom redu odnos pojedinca prema drugačijem od sebe. Kao uljuđeni način života, ona je činilac i rezultat odgovarajućih kulturnih obrazaca, saznanja i politike obrazovanja, vaspitanja i komunikativne prakse.

G17 PLUS se zalaže i zalagaće se za aktivno razvijanje tolerantnog stava, jer želi da stanovnici Vojvodine i Srbije žive jedni s drugima, a ne jedni pored drugih. G17 PLUS će se svojom aktivnošću, stručnošću i zalaganjem potruditi da produbi međunacionalne i međuverse odnose, kao i međusobno razumevanje i poverenje građana i njihovih nacionalnih zajednica.

Novi Ustav treba da učvrsti autonomni status ove pokrajine na način koji čuva celovitost Srbije, a odgovara volji građana Vojvodine. Ustavna rešenja treba da omoguće Vojvodini veći stepen raspolaganja budžetskim sredstvima koja se ubiraju na njenoj teritoriji, ali i veće obaveze prema građanima koji tamo žive. G17 PLUS očekuje da će Vojvodina, kao najrazvijeniji deo Srbije, biti motor njenog ulaska u Evropsku uniju, te da će u skladu sa mogućnostima pomagati i razvoj nedovoljno razvijenih područja Srbije.

Lokalna samouprava

G17 PLUS se zalaže za ravnotežu između državne uprave i lokalne samouprave na načelu supsidijarnosti. Zalažemo se za uravnotežen razvoj svih područja Republike Srbije. Nastojaćemo da lokalnu samoupravu što više približimo građanima, tako da opštine i gradovi postanu samostalni u odlučivanju u svim poslovima lokalnog značaja koji nisu Ustavom ili zakonom stavljeni u nadležnost državnih tela, nego su samo pod njihovim nadzorom. Pritom, treba voditi računa da lokalna samouprava bude što efikasnija i racionalnija.

Zalažemo se za neposredan izbor gradonačelnika, jer bi oni kao nosioci izvršne vlasti na lokalnu imali jači legitimitet i verodostojnost u sprovođenju utvrđene politike, delovanja i rada jedinice lokalne samouprave.

Nakon desetodogodišnjeg razvlašćivanja lokalnih samouprava i obeshrabrivanja pametnih i kreativnih ljudi da se bave lokalnom politikom na dobrobit svojih sugrađana, neophodno je napraviti radikalni zaokret kako bi građani sami, svako u svojoj sredini, preuzeli punu odgovornost za ubrzan razvoj svojih gradova, varoši i sela. Zato će G17 PLUS učiniti sve da se ogromni potencijali koji se nalaze u lokalnim zajednicama aktiviraju u punoj meri.

Istorijski sporazumi

Ulazak Srbije u Evropsku uniju biće istorijski sporazum između njenih građana i drugih evropskih naroda. Međutim, prethodno je neophodno da napravimo dogovor sa narodima koji trenutno žive na prostorima državne zajednice Srbije i Crne Gore, u tri potpuno odvojena entiteta, jer praktično ne žele zajednički život u jednoj funkcionalnoj državi. Srpske vlasti, uz saglasnost građana Srbije, zbog toga moraju da naprave sporazum sa Crnom Gorom i kosovskim Albancima o tome kako će dalje živeti na ovim prostorima u miru i prosperitetu. Taj sporazum je u interesu svih ovdašnjih naroda i nacionalnih manjina. On utire Srbiji put brzog ulaska u Evropsku uniju u kojoj će, u bližoj ili daljoj budućnosti, svako živeti sa svojim sunarodnicima.

Regionalna stabilnost

Helsinški princip nepovredivosti granica je živ i svi smo dužni da ga poštujemo. Dok postoje granice, one se ne mogu menjati. Kada svi uđemo u Evropsku uniju, granice će i dalje postojati, ali više neće biti važne.

Nepovredivost granica, na jednoj strani i principi dobrosusedske saradnje, poštovanja prava naroda na samoopredeljenje i prava svakog građanina na zaštitu individualnih sloboda i prava po evropskim standardima, na drugoj strani, nisu međusobno protivrečni. Ukoliko postoji dobra volja, postoje i rešenja kojima će se realizovati svi navedeni principi i ujedno obezbediti stabilnost čitavog regiona.

Buduća uloga Srbije na Balkanu

G17 PLUS želi Srbiju kao jaku i demokratsku državu, sposobnu da bude lider na Balkanu, spremnu da prihvati sve evropske standarde, da očuva i zaštiti ono što je najbolje iz naše tradicije i kulture.

Uloga lidera obavezuje. Ako želimo da budemo primer drugima, moramo zaista i sami biti za primer. Zato nema više vremena za čekanje i odlaganje rešenja, bez obzira koliko su problemi složeni i teški.

Rešenje nacionalnog pitanja

Rešenje srpskog nacionalnog pitanja u XXI veku biće drugačije nego što je bilo u XX veku. U prošlom veku, rešenje srpskog nacionalnog pitanja zvalo se Jugoslavija. Pokazalo se da to nije bilo trajno rešenje. Ono ne može više da se ponovi u istoj formi, nezavisno od toga da li to neko još uvek želi ili ne. Jednostavno, takve su istorijske okolnosti.

Rešenje nacionalnog pitanja u XXI veku biće Srbija – evropska država. To ćemo postići u dva koraka. Prvo, Ustavom Srbije moramo da formiramo novu funkcionalnu državu, a potom da od nje napravimo modernu evropsku državu. Za to nam je potreban novi Ustav i dva izborna mandata. G17 PLUS je spreman da preuzme političku odgovornost za ovaj istorijski projekat, ali istovremeno traži i očekuje podršku građana i svih demokratski orijentisanih stranaka za njegovu realizaciju.

Evropska Srbija je u interesu svih naroda i manjina koje žive na njenoj teritoriji. Mađari, Bošnjaci, Rumuni, Slovaci, Hrvati, Bugari i drugi na ovaj način ubrzavaju početak zajedničkog života sa svojim sunarodnicima, čije su matične države već na putu uključivanja u EU.

Dogovor sa Crnom Gorom

Srbija nema interesa da zadržava Crnu Goru u zajedničkoj državi. Potreban je hitan dogovor s Crnom Gorom o sporazumnom razdruživanju, što podrazumeva da Srbija, s obzirom na veličinu i značaj u regionu, nastavi međunarodno-pravni subjektivitet postojeće države. Drugo, granice između dve države ostaju otvorene za slobodan protok ljudi, uz ličnu kartu, a sva svojinska i ostala stečena prava se garantuju. Svi ostali međusobni imovinski odnosi dve države rešili bi se po principima Ugovora o sukcesiji, koji je SRJ zaključila i ratifikovala sa državama-naslednicama bivše SFRJ. Srbija i Crna Gora bi i faktički uspostavile zonu slobodne trgovine i održavale dobrosusedske međudržavne odnose. Obaveza Srbije je da, kad god bude u prilici i u stanju, pomogne Crnoj Gori, ali da pritom ne šteti sopstvenim državnim interesima, kao što je u proteklom razdoblju bio slučaj.

Pregovori s kosovskim Alabancima

Na Kosovu je ustanovljena vlast pod međunarodnim protektoratom koja je u odnosu na Srbiju u potpunosti nezavisna. Vlada Srbije nema nikakvih nadležnosti nad ovom teritorijom, a njeni predstavnici su suočeni sa komplikovanom procedurom ulaska koja se u stvarnosti svodi na zabranu kretanja. Privatizacija se vrši bez ikakvih obzira prema vlastima u Beogradu i svi prihodi od nje idu u budžet Kosova, premda je Srbija u prošlosti uložila ogromna finansijska sredstva u razvoj kosovske privrede. Srpski budžet ne prihoduje ni dinara od poreza koji se

ubiru na toj teritoriji, ali zato i dalje snosi troškove servisiranja spoljnog duga Kosova, koji iznosi preko milijardu dolara.

Srbija ima istorijsku obavezu da zaštiti srpsko stanovništvo na Kosovu i Metohiji i da, uz pomoć međunarodne zajednice, omogući svima koji to žele da se vrata na svoja vekovna ognjišta. Srbija, takođe, mora da sačuva i neguje svoju tradiciju. Kosovo je kolevka spske istorije, a kulturna i crkvena baština deo srpskog identiteta. Trajno rešenje statusa Kosova i Metohije mora podrazumevati garanciju pune autonomije srpskim zajednicama sa severa Kosova, Kosova polja i Binačke Morave, kao i nadležnost Srbije nad manastirima Gračanicom, Visokim Dečanima i Pećkom patrijaršijom.

Nova Vlada će nastaviti pregovore sa kosovskim Albancima poštujući princip "standardi pre statusa", uz posredovanje UN i velikih svetskih sila, radi postizanja istorijskog sporazuma između srpskog i albanskog naroda na Kosovu. Cilj je da se pronađe trajno rešenje kojim će se zaustaviti ubijanje i proterivanje Srba na Kosovu i omogućiti mirna i sigurna budućnost svima koji tamo žive. U međuvremenu, mora se insistirati na striktnom poštovanju rezolucije 1244 Ujedinjenih nacija.

Srbija u Evropskoj uniji

Istorijski, kulturno, privredno i emotivno – Srbija je već deo Evrope. Institucionalno – nije. Naš cilj je ne samo da Srbija to brzo postigne, već da to uradi u što kraćem mogućem roku. Mi smo sposobni da brzo sustignemo druge zemlje Balkana i da u društvu sa Hrvatskom, Rumunijom i Bugarskom budemo u sledećem krugu proširenja Evropske unije. To je realna mogućnost. Od nas zavisi da li ćemo je iskoristiti. Uslov je da imamo efikasnu državu sa preciznim nadležnostima. Bez jasno definisane države, Srbija ne može ući u Evropsku Uniju.

Zbog toga je prvi korak ulaska Srbije u EU vezan za stvaranje samostalne i funkcionalne države. U drugom koraku, Srbija mora da se prilagodi evropskim standardima. Na tom putu mi smo već obavili pola posla. Međutim, druga polovina će trajati nešto duže i zahtevaće nacionalni konsenzus oko evropske perspektive i mnogo upornog rada.

Države koje ulaze u EU 2004. godine završile su već osamdeset odsto procesa tranzicije i sve su prošle kroz dve faze. Prva faza je trajala pet do šest godina i završena je liberalizacijom spoljnog i unutrašnjeg tržišta, reformom sudstva i policije, stabilizacijom cena i aukcijskom privatizacijom. Druga faza je bila duža od prve. U njoj je završena tenderska privatizacija velikih preduzeća i banaka, reformisana su javna preduzeća, uvedene su nove ne-državne regulatorne institucije i puna vladavina prava.

Tranzicija je kvalifikacioni test za pridruživanje EU. Mi smo prvu fazu prošli brže nego drugi, a to ćemo morati i sa drugom fazom, ukoliko želimo da Srbija do 2010. godine bude punopravna članica EU.

Nova spoljna politika Srbije

Srbija treba u što kraćem roku da formira sopstveno Ministarstvo inostranih poslova. U pogledu spoljne politike, Srbija mora da uzme aktivno učešće u savremenim evropskim i evro-atlanskim integracijama. Nepovredivost granica, međunarodno prisustvo na prostoru KiM i članstvo u "Partnerstvu za mir" - utiru put Srbiji ka široj bezbednosnoj strukturi Evrope.

Srbija bi u budućnosti morala da učini sve da ostane po strani od svih, a naročito tuđih ratova. Srbija ima interese samo u regionu, dok u pitanjima svetske politike ima privilegiju da

zauzme načelan, umeren i po mogućnosti, neutralan stav. Srbija XXI veka svoje uzore treba da traži u malim evropskim državama, a tradicije u politici Srbije pre 1912. godine.

Dijaspora

Dijaspora je usled gubitka poverenja u institucije države, politički sistem i stranke, svoju saradnju sa maticom uglavnom svela na neinstitucionalnu saradnju - dostavljajući u najvećem broju slučajeva pomoć i pružajući saradnju na ličnom principu, po striktno utvrđenom povodu.

Da bi dijaspora ponovo pristupila široj saradnji, potrebno je da institucije države i sistema ponovo steknu njeno poverenje. U procesu stvaranja funkcionalne pravne države i institucija, neophodno je da se dijaspori uputi jasna politička poruka i to ne rečima nego delima, prvenstveno polazeći od toga da matica ima zakonske, ali i moralne obaveze da štiti interese svojih građana i sunarodnika.

Potrebno je pokrenuti inicijativu za usvajanje nove politike države prema dijaspori. Tek pokretanjem ovakvih i sličnih aktivnosti, koje će dati jasan znak o postojanju političke volje za rešavanje problema dijaspore, može se s pravom očekivati pozitivna reakcija i rast poverenja dijaspore za konkretnu ekonomsku saradnju kroz ulaganje u projekte u matici.

Nova politika prema dijaspori

Potrebno je da se prestane sa pristupom "saborovanja" i pristupi jasnom iskazivanju političke volje da se obaveze prema svom narodu u dijaspori poštuju, što znači da treba: organizovati neispolitizovan, sveobuhvatan popis dijaspore uz korišćenje svih raspoloživih modernih komunikacionih sredstava (Internet); pokrenuti javnu i parlamentarnu raspravu o načinu ostvarivanja glasačkog prava u inostranstvu shodno realnim političkim i materijalnim mogućnostima; naći pravna rešenja za pitanje dvostrukog državljanstva; organizovati dopunsku nastavu iz maternjeg jezika, istorije i kulture za decu i odrasle u dijaspori, uz korišćenje savremenih medijskih mogućnosti, satelitske televizije, radija i interneta; reorganizovati diplomatsko-konzularna predstavništva radi bolje zaštite interesa naših građana u inostranstvu; uvesti elektronske komunikacije sa državnim organima i odgovarajuće elektronsko plaćanje za konzularne usluge, kao i elektronsko plaćanje za sve vrste domaćih usluga.

NOVI SISTEM BEZBEDNOSTI

Bezbednost građana

Težište sistema bezbednosti u našoj zemlji mora da postane zaštita pojedinca, građanina Republike Srbije. Građanin je osnovni činilac društva i kao takav iziskuje izgradnju sistema u koji je uključena delatnost svih javnih službi države: policije i vojske, ali i pravosuđa, zdravstva, privrede, obrazovanja i drugih. Uspostavljanje ovakvog, naprednog sistema bezbednosti, uz obavezu usvajanja Strategije nacionalne bezbednosti Republike Srbije i Zakona o nacionalnoj bezbednosti Republike Srbije, biće proces tokom kojeg će težište biti prebačeno sa starog, "opšte-društvenog interesa" na individualnu zaštitu i podizanje nivoa dobrobiti svakog pojedinačnog građanina. Ovakav poduhvat traži postepene korake koji će početi sa promenama i unapređenjem rada u tradicionalnim činiocima sistema odbrane i bezbednosti – u vojsci, policiji, obaveštajnim i bezbednosnim ustanovama i u sistemu civilne zaštite.

Vojska

Reforma Vojske je zadatak od prioritetnog značaja iz tri razloga: glavni izazovi našoj nacionalnoj bezbednosti su drugačiji od onih koji su postojali u prethodnom periodu; postizanje nivoa prilagođenosti međunarodnim procesima integracije koji će nas uvesti u sistem kolektivne bezbednosti i država nije više u stanju da finansira glomazan i po mnogo čemu, anahron sistem odbrane.

Glavna opasnost za našu bezbednost vezuje se danas za akte međunarodnog i lokalnog terorizma, oružane pobune i organizovani kriminal, kojima su izložene i druge demokratske države, uključujući i vojno najjače sile u svetu. Naš ulazak u vojno-bezbednosne integracione procese, ali i sposobnost našeg sopstvenog sistema odbrane da samostalno deluje, pružiće nam kako veću zaštitu, tako i konkretnu saradnju u rešavanju potencijalnih problema prouzrokovanih terorizmom i organizovanim kriminalom, naročito na jugu Srbije i na Kosovu i Metohiji. Ulazak u vojno-bezbednosne integracione procese će nam, takođe, pružiti mogućnost da damo stručni doprinos međunarodnim mirovnim akcijama, a time i da budemo prihvaćeni kao ravnopravni i uvažavani partner u jačanju mira i bezbednosti u regionu i svetu kroz sisteme kolektivne bezbednosti.

Cilj G17 PLUS je da izgradimo visoko profesionalnu vojsku, opremljenu znanjem, naoružanjem i opremom potrebnom za nove zadatke i izazove. Materijalni položaj vojske mora biti adekvatno rešen, a njenim pripadnicima vraćeno dostojanstvo, ugled i poštovanje koje zaslužuju kao branioci zemlje i partneri međunarodne zajednice u jačanju međunarodnog mira i bezbednosti. Ministarstvo odbrane treba reformisati tako da se poslovi Ministarstva i Generalštaba objedine bez dupliranja i preklapanja.

Policija

Zadatak policije je briga o sigurnosti građana, državnih institucija i zaštita ustavopravnog poretka. Uz približavanje zemlje Evropskoj uniji, Republika Srbija će morati da poštuje standarde i sporazume Evropske unije u ovoj oblasti. G17 PLUS se protivi negativnoj selekciji kadrova u policiji i zalaže se za depolitizaciju i profesionalnost, odnosno civilni model u kome je policija servis građana.

Obaveštajno-bezbednosne ustanove

Kao deo nacionalnog sistema bezbednosti Republike Srbije, začetak obaveštajno-bezbednosnog sistema čini Bezbednosno-informativna agencija (BIA). Imajući u vidu proces transformacije bivšeg Resora državne bezbednosti u BIA, a koji je samo formalne prirode, neophodno je u narednom periodu nastaviti sa transformacijom BIA do njenog konačnog

razdvajanja u dve samostalne agencije – jedne zadužene za strategijski spoljni obaveštajni rad, a druge za kontraobaveštajne poslove i druge poslove bezbednosti. Time će se stvoriti uslovi za konačno konstituisanje Nacionalnog obaveštajno-bezbednosnog sistema Republike Srbije.

Državna bezbednost zahteva posebnu pažnju u smislu organizacije, ovlašćenja, sastava, izbora kadrova i odgovornosti. Ona mora biti stavljena pod kontrolu Skupštine, Vlade i predsednika države: pod ingerenciju Skupštine u delu odgovornosti za rad i oblast delovanja kroz poseban Skupštinski odbor, a kadrovska popuna i selekcija kadrova mora biti posao Vlade. Predsednik može imati određena prava davanja naloga u izuzetnim i vanrednim okolnostima, s tim što isti moraju biti verifikovani od strane Skupštine kroz Odbor za bezbednost, koji bi usvajao izveštaje ove službe dva puta godišnje. Pojedini delovi iz izveštaja moraju ostati tajna, o čemu bi odlučivao Odbor na predlog službe, Vlade i predsednika. Tajni dosijeji moraju biti prošlost, a ako se neki ipak vode, to mora biti regulisano zakonom i mora biti određen postupak i način pribavljanja podataka i kontrole istih.

PRAVOSUĐE

Polazeći od opšte prihvaćene ocene da je stanje pravnog sistema i uređenja zemlje haotično, ispolitizovano i u rukama nekompetentnih i nedobronamernih političkih grupa i pojedinaca, potrebno je, pre svega, ovu oblast normativno uraditi po evropskim i svetskim standardima i uporedo s tim regulisati način izbora kompetentnih i stručnih ljudi za obavljanje tih poslova, kao i demokratsku kontrolu nosioca tih funkcija i način obavljanja poverenih im poslova.

Izbor i razrešenje

Nosioci pravosudnih funkcija (sudije, tužioci, pravobranioци, sudije za prekršaje) moraju biti izjednačeni u pogledu formalnih uslova za izbor na funkciju. Moraju biti stručni, moralni i ugledni u sredini u kojoj žive i rade, nestranačke ličnosti, odgovorni pred zakonom i svojim narodom (preko Skupštine koja ih imenuje). Svaki sudija mora podnositi predsedniku suda pismeni mesečni izveštaj o svom radu, o svakom predmetu koji nije rešen, a predsednik suda najmanje dva puta godišnje podnosi izveštaj pododboru u okviru Visokog saveta ili posebnom odboru za pravosuđe.

Razlozi za razrešenje moraju biti: nezakonit rad, korupcija, neefikasnost, nestručnost, s tim da nezakonit rad i korupcija moraju biti sankcionisani daleko strožije, a nestručnost i neefikasnost sankcionisani razrešenjem i onemogućavanjem naknadnog obavljanja funkcija u pravosuđu. Tužioci moraju biti ograničeni rokom za postupanje po krivičnim prijavama uz pretnju automatskog razrešenja za nepoštovanje tih rokova. Zakletva sudija mora biti drugačije formulisana i uz svaki izveštaj sudije su dužne da se osvrnu na to da li su svoju funkciju obavljali u skladu sa Zakletvom, a prilikom imenovanja Zakletvu treba da polažu pojedinačno ili grupno po pojedinim sudovima uz obavezno javno prenošenje na medijima.

Prekršajni organi i pravobranilaštvo

Dosadašnji organi za prekršaje moraju postati sudije za prekršaje sa položenim pravosudnim ispitom, jer je oblast prekršajne delatnosti veoma važna, obzirom da su kazne za prekršaje često veće nego u krivičnim postupcima. Oblast javnog reda i mira, prekršaji u saobraćaju, prekršaji u komunalnim odnosima i zaštita puteva i komunalnih objekata, međususedski odnosi, prekršaji u sanitarnoj delatnosti i zaštiti zdravlja moraju biti daleko strožije sankcionisani, kako zbog zaštite ugroženih dobara, tako i zbog prihoda države.

Javna pravobranilaštva su prema zakonu organi republike, grada i opštine koji ih zastupaju u imovinskim sporovima te ne mogu da budu vezani samo za državu, već i za lokalnu samoupravu i autonomiju čije imovinske interese treba da zastupaju.

Organizacija državnog tužilaštva

Sadašnje rešenje, prema kome državne tužioce bira Narodna Skupština na predlog Vlade, a zamenike tužilaca imenuje Vlada, treba napustiti, jer se njime bitno narušava nezavisnost i samostalnost tužilaštva. Potrebno je da se vrati ranije zakonsko rešenje, u kome tužioce bira Narodna skupština na predlog Visokog saveta pravosuđa, a zamenike tužilaca imenuje Visoki savet pravosuđa kao posebno stručno državno telo. Na taj način bi se obezbedila nezavisnost nosilaca ove pravosudne funkcije od državne vlasti.

EKONOMSKA POLITIKA

Jaka nacionalna valuta

U proteklom periodu stručnjaci G17 PLUS obnovili su poverenje i ugled nacionalnoj valuti Srbije. Dinar je prvi put posle 1931. godine postao međunarodno priznata konvertibilna valuta i vratio se na kursne liste u mnogim zemljama sa kojima imamo intenzivnu privrednu saradnju (Austrija, Nemačka, Velika Britanija, Grčka, Slovenija, Mađarska...). Napravili smo potpuni preokret u odnosu na stanje tokom 90-tih godina: srpski dinar je potisnuo nemačku marku i evro u svim tekućim transakcijama.

Politika kursa dinara treba da bude u isključivoj nadležnosti Narodne banke Srbije, čije će savete za vođenje ekonomske politike Vlada uvažavati i sprovoditi u praksi.

Stabilne cene

Eksperti G17 PLUS koji su vodili NBS su najzaslužniji za radikalno obaranje inflacije, sa 120% u 2000. godini, na ispod 9% u 2003. godini. Prvi put posle 34 godine rast cena u Srbiji je sveden na ispod 10% godišnje.

Vraćanje nezavisnosti Narodnoj banci Srbije

G17 PLUS se zalaže da NBS bude potpuno nezavisna od Vlade, a da za svoj rad odgovara Skupštini. Guvernera treba da predlaže predsednik Srbije, čime će prvom čoveku centralne banke biti vraćen autoritet i garantovana nezavisnost u radu.

Javne finansije u funkciji privrednog razvoja

Razvojni budžet

Poreska politika treba i dalje da doprinosi održavanju makroekonomske stabilnosti, ali mora da pruži i ključni podsticaj privrednom rastu. Budžet Srbije je bio prividno koncipiran kao socijalni i podrazumevao je veoma visoku javnu potrošnju, dok se u stvarnosti pokazao kao recesioni, jer je ugušio podsticaje za nove investicije. Na taj način, on praktično nije uspeo da zadovolji čak ni tu javno proklamovanu socijalnu funkciju.

Budžet treba da bude razvojni, a ne recesioni. Redizajniranjem budžeta i racionalizacijom javnih rashoda ukidaju se nepotrebni troškovi i aktiviraju mehanizmi koji podstiču privredni razvoj. Značajne uštede mogu da budu ostvarene racionalizacijom državne uprave i redukovanjem broja ministarstava. Administrativne procedure moraju da se uproste. Korumpirana i neodgovorna birokratija, koja je izmislila razne komplikovane procedure kako bi opravdala svoje postojanje, mora da bude eliminisana.

Radikalno smanjivanje poreza

Procenjuje se da siva ekonomija danas čini 50% društvenog proizvoda Srbije. Ukoliko čak polovina građana izbegava da plati porez, to znači da nešto duboko nije u redu sa državom koja propisuje tako visoke poreze. Poreski sistem mora biti znatno uprošćen, jer poreska uprava još uvek administrira čak 127 fiskalnih instrumenata. Poreske stope se moraju značajno smanjiti, a boljom organizacijom i modernizacijom poreske administracije proširiti osnovica za oporezivanje. Time će poreske obaveze biti pravedno raspoređene na sve građane, u zavisnosti od njihove ekonomske snage, pri čemu će bogatiji slojevi stanovništva snositi najveći poreski teret.

Moraju se odmah ukinuti porez na finansijske transakcije, porez na prihod od poljoprivredne delatnosti, porez na kapitalne dobitke (na prihode od kamata i akcija), porez na upotrebu i

držanje vozila, mobilnih telefona, čamaca i oružja, kao i posebne akcize na lož ulje, motorna ulja i maziva. Ukupni porezi i doprinosi na plate treba da budu smanjeni sa sadašnjih 77% na ispod 50%, što će stimulisati prijavljivanje postojećih i zapošljavanje novih radnika. Moraju se uvesti posebni poreski podsticaji za postojeća i novoformirana mala preduzeća, za proizvodnju u posebnim industrijskim i bescarinskim zonama, za otvaranje novih radnih mesta u radno-intenzivnim sektorima i nerazvijenim područjima, za lizing opreme i trajnih potrošnih dobara, kao i za stimulisanje bezgotovinskog načina plaćanja.

G17 PLUS se zalaže za uvođenje poreza na dodatu vrednost po stopi od 18%, što će smanjiti opšti nivo cena. Smatramo da postoji i mogućnost daljeg snižavanja ovog poreza.

Modernizacija poreske uprave, carine i drugih inspekcijских službi

Samim uvođenjem poreza na dodatu vrednost značajno će se suziti obim sive ekonomije. Formula je jednostavna: niski porezi kao nagrada za one koji žele pošteno da rade i zarade, ali batina za one koji i pored obezbeđenih podsticaja pokušavaju da prevare državu. Za one bogataše koji izvrše poresku utaju u većem obimu uslediće zatvorska kazna od 1 do 10 godina.

Neophodna je radikalna reforma i modernizacija poreske uprave, finansijske policije, carine, deviznog inspektorata i drugih inspekcijских službi. Time će se bitno suzbiti utaja poreza i iznošenje kapitala iz Srbije u inostranstvo, a privući će se domaće i inostrane investicije u našu zemlju. Sve inspekcijские službe moraju da budu očišćene od korupcije, a njihovim radnicima povećane plate, kako bi bili motivisani da striktno sprovode poreske i carinske zakone. Kazne za primanje mita treba da budu drastično pooštrene. Da bi se proširio obuhvat i uspostavila pravičnost pri naplati poreza, poreska uprava i carina moraju biti modernizovane uvođenjem novih informacionih tehnologija. Kompjuterizacijom i uvođenjem najmodernijih softverskih rešenja obezbediće se puna evidencija i efikasno praćenje svih poreskih obveznika, onosno povezivanje njihovih stvarnih prihoda i poreskih obaveza koje izvršavaju prema državi.

Reformisana poreska administracija treba da bude u službi poreskih obveznika, što podrazumeva rigoroznu radnu disciplinu i sistem pružanja "kompletne usluge na jednom šalteru". Procedura prijavljivanja poreza mora da bude znatno uprošćena kako za građane, tako i za pravna lica, a formular za te namene ne sme biti duži od jedne stranice. U najskorije vreme treba omogućiti prijavljivanje poreza i plaćanje poreskih obaveza putem Interneta.

Podsticanje stambene izgradnje

G17 PLUS će predložiti osnivanje Nacionalne korporacije za osiguranje stambenih kredita i donošenje pratećih zakona koji će omogućiti razmah hipotekarnog kreditiranja u Srbiji. Stručnjaci G17 PLUS su već sačinili detaljan poslovni plan za rad Korporacije.

Korporacija će biti nezavisna od Vlade i vršiće osiguranje bankarskih kredita namenjenih izgradnji kuća i stanova. Ova državna institucija preuzimaće 85% rizika naplate kredita od poslovnih banaka. To će omogućiti bankama da stambene kredite odobravaju građanima na rok od 20 do 30 godina, uz relativno niske kamatne stope. Na nekretnine čija se kupovina finansira iz kredita, banke će staviti hipoteku do momenta njegove pune otplate. Na bazi njih, Korporacija će nakon izvesnog vremena biti u mogućnosti da emituje hipotekrne založnice, tj. posebne hartije od vrednosti koje će imati implicitnu državnu garanciju i koje će se prodavati na tržištu kapitala. Novac dobijen od prodaje založnica uvećavaće kapital Korporacije, koji će se koristiti za osiguranje novih stambenih kredita.

Nacionalna korporacija za osiguranje stambenih kredita razviće tokom prve godine rada mrežu svojih filijala u svim većim gradovima Srbije. Njeno delovanje direktno će oživeti građevinsku aktivnost, a indirektno podstaći čitav niz drugih privrednih grana i značajno doprineti rastu ukupnog društvenog proizvoda.

Podsticanje razvoja malih i srednjih preduzeća

G17 PLUS se zalaže da se Garancijski fond za osiguranje kredita za mala i srednja preduzeća stavi u operativnu funkciju. Vlada treba da osigurava do 50% kredita za osnovna i obrtna sredstva koji banke budu odobravale malim i srednjim preduzećima. U slučaju da neko preduzeće ne vrati kredit, deo gubitka do 50% snosila bi država. Time će bankama biti značajno smanjen rizik kreditiranja, što će malim i srednjim preduzećima omogućiti da dobiju kredite pod daleko povoljnijim uslovima od tržišnih. Pri dizajniranju skale osiguranja, tj. učešća države u bankarskom riziku, najveći stepen osiguranja imaće krediti koji omogućavaju otvaranje novih radnih mesta, doprinose rastu izvoza i usmeravaju se u sektore koji će novom strategijom privrednog razvoja biti utvrđeni kao prioritetni. Posebno će se stimulisati početnici, koji prvi put započinju neki biznis.

Fond za osiguranje kredita za poljoprivredu

Ovim instrumentom država će podstaći banke da poljoprivrednicima pod povoljnim uslovima odobravaju dugoročne kredite za nabavku mehanizacije, opreme, repromaterijala i izgradnju infrastrukturnih objekata. Osiguravaće se i bankarski krediti za obnovu stočnog fonda i podizanje višegodišnjih zasada. Država će na ovoj način delimično preuzimati rizik naplate kredita, dajući bankama garancije iz Fonda u koji će biti izdvojena posebna budžetska sredstva. Imajući u vidu da je Srbija agrarna zemlja, aktiviranjem ovog Fonda u relativno kratkom roku će se povećati produktivnost u poljoprivredi i ubrzati revitalizacija sela. Politika Fonda mora biti u skladu sa najboljom praksom u svetu, poštujući najviše fiducijarne standarde.

Fond za razvoj nedovoljno razvijenih područja

G17 PLUS smatra da se mora voditi računa o ravnomernom razvoju svih regiona u Srbiji. Poboljšanje životnog standarda u siromašnim opštinama sprečiće mlade da napuštaju svoja ognjišta. Poučena negativnim iskustvima iz prošlosti, Srbija ubuduće mora da vodi odgovornu populacionu politiku. Ovo se posebno odnosi na siromašne opštine u pograničnim oblastima, čiji je ubrzani razvoj u nacionalnom interesu. Naime, eventualni odlazak radno-sposobnog stanovništva sa ovih područja, izazvan beznađem i neimaštinom, mogao bi da ima izuzetno negativne teritorijalno-bezbednosne implikacije za čitavu zemlju. Zbog toga se jedan deo budžetskih sredstava mora usmeriti za razvoj infrastrukture u nerazvijenim regionima, ali i da posebno podstaći investiranje u ova područja (subvencije za otvaranje novih radnih mesta). Mogućnost zapošljavanja i poboljšanja životnog standarda su jedini način da se tamošnjem stanovništvu vrata nada i sigurnost. To sve ne isključuje ulogu bankarskog sektora jer će država usmeravati kredite u nerazvijena područja preko postojećih banaka, a na osnovu mehanizma refinansiranja.

Završetak reforme finansijskog sistema

Moderne banke i osiguravajuća društva

Reforma bankarskog sistema bila je jedna od najuspešnijih u dosadašnjem toku tranzicije u Srbiji. Iako je broj banaka značajno smanjen radikalnim odstranjivanjem nesolventnih i nesolidnih banaka, ukupan broj zaposlenih u bankarskom sistemu se povećao u odnosu na stanje zatečeno krajem 2000. godine, a poverenje građana je u priličnoj meri obnovljeno. Kvalitet bankarskih usluga je vidno poboljšan, a mreža filijala uvećana i razgranata po celoj

Srbiji. Nakon jedne decenije pauze, banke su ponovo počele da odobravaju dugoročne potrošačke kredite građanima i investicione kredite privredi. Ipak, u narednom periodu predstoji naporan rad na daljem unapređenju bankarskog sistema, gde će glavni posao biti: završetak privatizacije banaka koje su u većinskom državnom vlasništvu, stimulisanje razvoja novih bankarskih proizvoda, stvaranje uslova za mnogo povoljnije bankarske kredite i dalje jačanje poverenja građana u finansijski sistem kroz novi mehanizam osiguranja depozita. Iako će na našem tržištu i dalje biti omogućen upliv inostranim bankama sa visokom reputacijom, G17 PLUS smatra da banke treba da ostanu u većinskom domaćem vlasništvu. Time se osigurava odgovarajući balans između inostranih i domaćih banaka i obezbeđuje očuvanje vitalnih interesa nacionalne ekonomije.

G17 PLUS se zalaže za donošenje modernog zakona o osiguravajućim društvima, kojim će se definitivno urediti ova oblast. Njime će biti formirano posebno regulatorno telo koje će kontrolisati poštovanje zakona u ovoj oblasti i izvršiti čišćenje sistema od nesolidnih osiguravajućih društava.

Razvoj tržišta kapitala

Finansijsko posredovanje u Srbiji i dalje je gotovo u potpunosti svedeno na bankarski sektor. Tržište kapitala je još uvek u povoju. Osim trgovine obveznicama stare devizne štednje, produktom koji su lansirali stručnjaci G17 PLUS i akcijama u procesu aukcijske privatizacije, u Srbiji gotovo da ne postoji prava berzanska trgovina. Imajući u vidu činjenicu da se moderan finansijski sistem ne može ni zamisliti bez razvijenog tržišta kapitala, zalažemo se za adekvatnu primenu Zakona o finansijskim tržištima i brzo donošenje Zakona o investicionim fondovima. Komisiji za hartije od vrednosti treba dati mnogo veće ingerencije i punu nezavisnost. Tržište kapitala odigraće ključnu ulogu u daljem toku privatizacije i privlačenja investitora u svim oblastima. Ono će postati osnovni izvor zaduživanja države radi premošćavanja budžetskog deficita i biće okosnica predstojeće reforme penzionog sistema.

Restitucija i denacionalizacija

Vratiti oduzeto

Konfiskacija, sekvestracija, nacionalizacija, agrarna reforma i eksproprijacija privatne imovine domaćih fizičkih i pravnih lica bez naknade, predstavljali su pravne instrumente kojima je komunistička partija urušila stubove prethodnog, građanskog, sistema i dvostruko se obračunala sa njegovim pripadnicima i političkim neistomišljenicima, čime su oni istovremeno materijalno upropašćeni i politički likvidirani.

Donošenje i sprovođenje zakona o restituciji i obeštećenju starih domaćih vlasnika treba da bude dokaz izvršene demokratizacije političkog sistema i mera diskontinuiteta između starog i novog sistema. Zbog toga će ovaj zakon biti jedan od prvih koje će doneti nova Narodna Skupština. Oduzimanje imovine vršeno je na osnovu raznih revolucionarnih zakona i metoda. U postupcima oduzimanja imovine bilo je mnogo procesnih i materijalnih grešaka i nepravilnosti. Revolucionarnom birokratskom samovoljom državno-partijskih organa, izricane su lične i imovinske sankcije građanima koji su bili lišeni prava na odbranu i drugih pravnih sredstava u postupku (montirani procesi, na kojima su građani po kratkom postupku, bez dokaza, proglašavani narodnim neprijateljima kako bi im se konfiskovala imovina; oduzimanje imovine bez donošenja formalne odluke, itd).

Povraćaj imovine predstavljaće i moralnu pouku sadašnjim i budućim generacijama da treba dosledno poštovati sva ljudska prava, u koja spada i pravo na imovinu, te da se pravna država gradi na pravu, a ne na ne-pravu. Pored (zakasnele) lične i materijalne satisfakcije bivših

vlasnika i njihovih porodica, restitucija bi doprinela i uspostavljanju poverenja u državu i pravne institucije.

Nova zakonska regulativa

Zakonom treba urediti uslove, način i postupak vraćanja imovine koja je na teritoriji Republike Srbije podržavljena oduzimanjem od bivših vlasnika – fizičkih i pravnih lica, primenom niza propisa u periodu od 1945. godine, kao i svim drugim aktima kojima je izvršeno podržavljenje bez tržišne naknade.

Imovina treba da se vraća u naturi, u vidu iste ili druge imovine, u onim slučajevima kada je to moguće, jer je to s jedne strane pravično, a s druge strane najjeftinije za državu, a ako to nije moguće, daje se odgovarajuća, po mogućnosti, tržišna naknada u vidu akcija, obveznica, drugih hartija od vrednosti ili u novcu.

Zakon treba da se zasniva na načelima jednakog pravnog tretmana, poštovanja stečenih prava, ograničenog obeštećenja, efikasnosti (restitucija mora biti sprovedena efikasno i uz minimalne troškove po državu) i usaglašenosti restitucije i privatizacije (restitucija i privatizacija moraju da budu kompatibilni procesi).

Postupak povraćaja oduzete imovine

Procena imovine treba da se vrši prema stanju te imovine u vreme njenog oduzimanja, a prema cenama u momentu vraćanja; naturalna restitucija treba da ima prioritet u odnosu na obeštećenje; obeštećenje treba da obuhvati (po mogućnosti) tržišnu naknadu koja se daje u vidu akcija, obveznica i drugih hartija od vrednosti za koje garantuje država, a eventualno i u novcu; obveznik vraćanja i obeštećenja treba da bude država; pravo na povraćaj imovine treba da ostvaruju vlasnici, njihovi naslednici i pravni sledbenici; postupak vraćanja i obeštećenja treba da bude pojednostavljen i hitan, uz obezbeđenje sudske kontrole donetih akata. Predug postupak bi produžio pravnu neizvesnost.

Pri planiranju i obezbeđivanju budžetskih sredstava za obeštećenje starih vlasnika moraju se uvažiti realne mogućnosti države, s obzirom da proces restitucije ne sme na bilo koji način da ugrozi monetarnu stabilnost i razvojni prosperitet. Otežavajuća okolnost je što ne postoje pouzdani podaci o obimu i vrednosti imovine koja bi bila predmet vraćanja. Utvrđivanje ovih podataka biće u nadležnosti odgovarajuće republičke organizacije (direkcije, agencije ili sl.) Vraćanje imovine *in natura* neće proizvesti troškove u budžetu. Isplata akcija ranijim vlasnicima privrednih preduzeća, takođe, ne iziskuje dodatne troškove. Troškovi se pojavljuju kod imovine koja iako postoji, iz raznih razloga ne može da se vrati u naturi i kod imovine koja je uništena.

Korekcija modela privatizacije i uvođenje rigorozne kontrole

U fazi pripreme privatizacije i u post-privatizacionom periodu nije postojala odgovarajuća kontrola, što je omogućilo različite malverzacije i ugrozilo javnu podršku čitavom procesu, bez obzira što su sami tenderi i aukcije uglavnom obavljani po zakonskoj proceduri. Iskustva su pokazala da se najveće zloupotrebe dešavaju u fazi pripreme privatizacije. Naime, zakonom nije definisan mehanizam zaštite državne (društvene) imovine pre procesa privatizacije, a upravo u tom periodu dolazi do najvećeg nevidljivog preliivanja državne imovine u privatne džepove, tako da čak i najbanalnije prevare ostaju prikrivene. Priprema aukcijskih privatizacija u većini slučajeva predugo traje, što omogućava interesnim grupama da se pozicioniraju, pronađu zakonske rupe i u dogovoru sa korumpiranim direktorima

namerno obezvrede vrednost preduzeća koja kupuju ili ga čak dovedu i do stečaja. Trgovinski sudovi, umesto da sprečavaju takve zloupotrebe, najčešće predstavljaju najjaču logističku podršku lokalnim, regionalnim i nacionalnim tajkunima, posebno kada je u pitanju kupovina imovine preduzeća u stečaju. Osim toga, ne postoji kontrola procesa koji sledi nakon obavljene privatizacije preduzeća, jer niko, zapravo, ne kontroliše da li novi vlasnici ispunjavaju investicione i socijalne programe koje su obećali.

Novi cilj privatizacije

Privatizacija mora biti isključivo u funkciji razvoja i povećanja efikasnosti domaće privrede, dok brigu o punjenju budžeta treba prepustiti Ministarstvu finansija. Privatizacioni prihodi treba da budu plasirani u razvojne projekte, umesto u potrošnju. Deo privatizacionih prihoda svakako treba iskoristiti i za rekapitalizaciju državnog penzionog fonda, koji treba transformisati u institucionalnog investitora, čime bi se obezbedilo njegovo delimično samofinansiranje, a time i sigurnija isplata uvećanih penzija u budućnosti. Vlada će biti dužna da na početku i na kraju godine sačini i podnese Skupštini na usvajanje poseban program i izveštaj o upotrebi privatizacionih prihoda. Korekcija modela privatizacije zahtevaće usvajanje nove i izmenu postojeće zakonske regulative koja reguliše ovu oblast: zakona o privatizaciji, zakona o preduzećima, zakona o investicionim fondovima, zakona o osiguravajućim društvima, zakona o računovodstvu, itd.

Obnavljanje javne podrške

U proces privatizacije treba uključiti što šire slojeve stanovništva. Time bi privatizacija postala pravednija i mnogo bolje kontrolisana, jer bi veliki krug ljudi bio zainteresovan za njen ishod. Dosadašnji model privatizacije, koji se bazira na metodu direktne prodaje preduzeća strateškim investitorima, zbog toga treba dopuniti metodom javne ponude (IPO), kojim bi akcije u otvorenim investicionim fondovima na jednostavan način (preko banaka) postale dostupne širokom krugu građana. Ukoliko bi veliki broj malih akcionara dobio mogućnost da poseduje vlasničke udele u različitim kompanijama, uz odgovarajuću sistemsku zaštitu od "neprijateljskog preuzimanja" (pojedinačni vlasnički udeli u preduzeću bili bi odgovarajućim propisima limitirani na mali iznos, npr. na 5%), obezbedila bi se veća pravednost i neophodna socijalna podrška nastavku privatizacije. Veoma je važno da se ubrza tempo aukcijske privatizacije, kako bi se sprečilo namerno obezvređivanje društvenog kapitala od strane različitih interesnih grupa i onemogućilo nezasluženo i nekontrolisano bogaćenje pojedinaca.

Rigorozna kontrola radi sprečavanja malverzacija

Da bi se sprečile moguće malverzacije, neophodna je rigorozna kontrola svih faza privatizacije. Zbog toga treba da se formira nezavisna državna komisija koja će vršiti kontinuirani monitoring procesa privatizacije. Komisija će za svoj rad odgovarati Skupštini. Da bi proces kontrole bio efikasan, on mora biti dobro koordiniran između odgovarajućih delova Ministarstva finansija (RUJP, UJP), Agencije za privatizaciju, reformisanih trgovinskih sudova i novoustanovljene komisije. Većoj efikasnosti i obnovi kredibiliteta procesa privatizacije doprineće i izmeštanje sistema registracije vlasništva preduzeća izvan trgovinskih sudova.

Poboljšanje investicione klime

Ukupan nivo investicija u srpsku privredu u protekle tri godine bio je relativno skroman, upravo zbog loše investicione klime. Bez novih investicija koje obezbeđuju više posla i sigurnost zaposlenima Srbija ne može izaći iz privredne recesije u kojoj se sada nalazi. Na strah i demotivisanost investitora da ulažu u Srbiji najviše utiču: (1) glomazna i spora

birokratija na svim nivoima koja sputava poslovne inicijative; (2) neefikasno i korumpirano pravosuđe, čije proizvoljne odluke proizvode pravnu nesigurnost; (3) nestabilna politička situacija u kojoj ne funkcionišu osnovne demokratske institucije, a česti politički skandali samo dodatno uvećavaju sveopštu neizvesnost za ulaganja.

Izgradnja moderne i efikasne državne uprave

Jedan od prvih zadataka jeste radikalna reforma državne uprave i deregulacija u svim oblastima. Umesto da zagorčava život preduzetnicima, Vlada mora da napravi ambijent koji će ih stimulisati da ulažu u srpsku privredu. G17 PLUS će se zalagati da se svi poslovi vezani za pružanje potrebnih informacija potencijalnim investitorima, kao i saglasnosti za njihovu realizaciju, obavljaju samo na jednom mestu, uz minimalnu dokumentaciju i administriranje. Smatramo da je potrebno formirati i operativno radno telo na nivou Vlade koje će se intenzivno baviti otklanjanjem prepreka za investiranje, a uspostaviće se i poseban mehanizam za eventualne primedbe i žalbe (ombudsman).

Uprošćavanje administrativnih procedura

Korupcija u različitim inspeksijskim službama (finansijskoj, tržišnoj, protivpožarnoj, ekološkoj...) treba da bude nemilosrdno sasečena, a sistem njihove organizacije radikalno poboljšana. Administrativne procedure moraju da budu drastično uprošćene ("papirologija" svedena na minimum) i skraćene. Ovo se posebno odnosi na proces odobravanja građevinskih dozvola i urbanističko tehničkih uslova za gradnju. Nedopustivo je da administracija u zemlji u kojoj je građevinarstvo gotovo zamrlo, iznuđivanjem mita ucenjuje i maltretira one koji imaju preduzetnički duh i motiv da obezbede nova radna mesta za druge. Da bi se podstaklo preduzetništvo, razne administrativne i sudske takse moraju da se smanje i da se uvede red u ovu oblast u kojoj danas vlada prilično šarenilo i kaos.

Jačanje pravne sigurnosti

Zbog sporosti i korumpiranosti sudova, kamatne stope na bankarske kredite su daleko iznad stope inflacije. Zbog neizvesnosti i predugog roka naplate potraživanja na sudu (6-9 godina), bankari sav rizik unapred prevaljaju na kamate, odnosno na zajmoprimalo. Tako visoke kamate destimulišu investicije i ugrožavaju konkurentnost domaće proizvodnje. S druge strane, proizvoljnost sudskih odluka ugrožava sigurnost vlasničkih prava i odvraća potencijalne investitore od ulaganja u Srbiji, dok mahinacije u sprovođenju stečajnih postupaka izazivaju ogromne društvene nepravde i dodatno uvećavaju nesigurnost u poslovanju. Zbog toga će se G17 PLUS zalagati za potpunu demontažu trgovinskih sudova koji su leglo korupcije i nepravdi.

Industrijska i trgovinska politika

G17 PLUS se zalaže da se odrede nacionalni prioriteti domaće ekonomije, koji podrazumevaju čitav niz podsticaja za perspektivne sektore domaće proizvodnje, aktivno privlačenje inostranog kapitala u oblasti koje zahtevaju velika ulaganja i omogućavaju novo zapošljavanje, kao i definisanje adekvatne dinamike i strukture budućeg procesa privatizacije.

G17 PLUS smatra da treba sistemski jačati domaće preduzetnike kako bi se na tržištu ravnopravno nosili sa strancima, s obzirom na njihovu znatno bolju startnu poziciju. Posebno treba voditi računa o zaštiti nacionalnih interesa u procesu privatizacije. Mora se povući jasna granica između sektora, banaka i preduzeća koje Srbija želi da zadrži u većinskom domaćem vlasništvu i onih u koje bi bilo neophodno privući kapital inostranih kompanija sa visokom reputacijom, a radi većeg upošljavanja domaće radne snage, modernizacije tehnologije, rasta produktivnosti, proizvodnje i izvoza. Obezbeđivanjem adekvatnog balansa i konkurencije

domaćih i inostranih kompanija, stvoriće se ambijent koji garantuje fleksibilnost privrede u kriznim situacijama (kada se stranci obično povlače sa domaćeg tržišta) i omogućava daleko veće reinvestiranje ostvarenog profita u domaću privredu, kao i u razne javne sektore, razvoj lokalne samouprave, nacionalne kulture, sporta, zaštitu životne sredine i druge neprofitabilne, ali društveno veoma korisne delatnosti.

Specijalizacija izvoza

Da bi sustigla zemlje u tranziciji koje već sledeće godine ulaze u Evropsku uniju, Srbiji je potreban herojski privredni rast i skokoviti rast izvoza. Naši ograničeni finansijski resursi zato moraju biti usmereni u profitabilne sektore čiji su proizvodi i usluge konkurentni na inostranom tržištu. Na osnovu analize kretanja na inostranim tržištima, moraju se identifikovati proizvodi za kojim svetska tražnja raste po najvećoj stopi i poređenjem sa domaćim potencijalima dobiti adekvatna struktura srpskog izvoza koji treba podsticati odgovarajućim merama industrijske i poreske politike. Treba izvršiti specijalizaciju izvoza (po ugledu na Irsku, u kojoj izvoz samo 3 grupe proizvoda donosi više od 50% ukupnih izvoznih prihoda) i koncentrisanje aktivne podrške države na konkurentnu i izvozno orijentisanu proizvodnju.

GRAĐEVINARSTVO

Infrastruktura

Građevinarstvo je fundamentalna grana privrede na koju se "naslanja" par desetina industrijskih grana. Reč je o privrednoj oblasti koja ima uticaj na celokupnu privredu, u okviru koje je potrebno da se značaj projektovanja i upravljanja izvođenjem radova na objektima saobraćajne i energetske infrastrukture i stanogradnje izmesti u prvi plan. Stoga, svaka inicijativa i pokretanje s mrtve tačke velikih infrastrukturnih projekata (saobraćajnih, energetskih, komunalnih) je obaveza. Revitalizacija postojeće i izgradnja nove saobraćajne (drumske i železničke) infrastrukture je uslov pokretanja zamrle privredne aktivnosti. Tu, kao model, može da posluži primer Hrvatske. Uz koridor X, punu pažnju treba pokloniti vodnom pravcu – koridoru VII i izmeštanju dunavske magistrale u fokus. Višedecenijski san o plovnom putu Dunav – Morava – Vardar treba konačno da postane stvarnost, makar u domenu projektovanja u neposrednoj budućnosti.

Finansiranje

Budući Fond za osiguranje i finansiranje izvoznih poslova će izvoznicima, između ostalog, davati i garancije za dobro izvršenje posla. Ova usluga će posebno pogodovati našim građevinskim firmama, koje će time dobiti mogućnost da, ravnopravno sa evropskim konkurentima, učestvuju na svim međunarodnim tenderima i dobiju nove poslove. Delovanje Nacionalne korporacije za osiguranje stambenih kredita će direktno podstaći građevinsku aktivnost, a indirektno "oživeti" čitav niz drugih privrednih grana i značajno doprineti rastu ukupnog društvenog proizvoda.

Potrebno je obezbediti reformu privrednog prava i zakonska rešenja usaglašavati sa evropskom praksom, osigurati odgovarajuće domete primene UNCITRAL MODEL LAW, FIDIC-ovih tipskih ugovora o građenju, uvesti *pravo konkurencije* na velika vrata, osigurati institucionalni okvir za kapitalne investicije.

Harmonizacija propisa

U tom smislu, G17 PLUS će se zalagati za: stalna poboljšanja postojeće zakonske regulative u oblasti građenja objekata. U sklopu ovoga je i harmonizacija sa propisima EU iz ove oblasti. Ima prostora za poboljšanje i proširenje zakona o planiranju i izgradnji, pre svega u segmentu atraktivnosti za potencijalne investitore; tipski ugovor o građenju (nedostaje našoj građevinskoj praksi u smislu nametnutog standarda – Kraljevina Jugoslavija ga je imala još 1927, pod nazivom "Opšti uslovi za javne građevinske radove i nabavke"); nastavak rada na sređivanju katastarskog stanja; okončanje legalizaciju u razumnom roku, sa prihvatljivijim cenama koje će uvažiti sve specifičnosti.

Standardizacija

Standardizacija u ovoj oblasti podrazumeva da standardni način merenja i obračunavanja radova postane pravilo i obaveza. Mnogi od tehničkih opisa su prevaziđeni. Nedostaju opšti opisi za nove materijale i tehnologije. Veoma dobar primer je britanski model standardnih tehničkih opisa koji u našim uslovima oslobađa prostor za saradnju Inženjerske komore i Zavoda za standardizaciju. Opsežna baza podataka dobijena analizom troškova omogućava da se na nivou cele industrije (ili na nivou firmi) na vrlo brz način vrše procene troškova, na osnovu sličnih tipova objekata. U sferi projektovanja osloniti se na britanske uzore u kodiranju, šifriranju i insistiranju u primeni (program evrokodova za konstrukcije kada je u pitanju standardizacija projektne dokumentacije). U sferi upravljanja projektima nametnuti svetske standarde projektnog izveštavanja – uvođenje savremenih alata u proces planiranja i realizacije projekata, u skladu sa mogućnostima.

RUDARSTVO I ENERGETIKA

Postojeće stanje u rudarstvu

U poslednjoj deceniji prethodnog i u prvim godinama ovog veka, došlo je do naglog propadanja rudarstva i ozbiljne pretnje da se ova delatnost marginalizuje i svede na minimum. Postoje subjektivni i objektivni razlozi za ovakvo stanje, od kojih su najvažniji: nedostatak strategije razvoja rudarstva kao privredne grane; odsustvo investicija u istraživanje, pripremu i eksploataciju ležišta; kupovina socijalnog mira kroz niske cene energenata; zastarelost opreme u svim fazama eksploatacije; tehnološko zaostajanje procesa eksploatacije i pripreme mineralnih sirovina u većini rudarskih preduzeća; prevelika centralizacija u odlučivanju u velikim sistemima; prevlast politike nad strukom, itd. To je dovelo do toga da je naše rudarstvo slabo konkurentno na domaćem, a posebno na inostranom tržištu. U procesu privatizacije naša rudarska preduzeća imaju znatno nižu cenu na tržištu.

Predlozi rešenja

G17 PLUS će se zalagati za: definisanje strategije i utvrđivanje prioriteta u oblasti rudarstva; donošenje novog savremenog zakona o rudarstvu; višestruko povećanje ulaganja u istraživanje mineralnih sirovina; ubrzavanje procedure za kategorizaciju rezervi u ležištima mineralnih sirovina; konsolidaciju velikih rudarskih i rudarsko-energetskih sistema, uključujući i pravedno restrukturiranje; preciziranje postupaka za davanje koncesija za istraživanje i eksploataciju; privlačenje investicija u domaće rudarstvo; donošenje programa socijalne sigurnosti zaposlenih u rudarstvu; stimulisanje eksploatacije malih ležišta i otvaranje malih i srednjih rudarskih preduzeća; eksploataciju sekundarnih sirovina i stvaranje alternativnih programa; zaštitu životne sredine pri rudarskim aktivnostima i sanaciju posledica dosadašnje eksploatacije, itd.

G17 PLUS će nastojati da obezbedi što širu podršku za sprovođenje ovih predloga jer ima za cilj da ublaži ili spreči tendencije da Srbija postane sirovinski i energetski zavisna država.

Ciljevi energetske politike

U skladu sa svetskim trendovima, smanjenje specifičnih utrošaka energije i racionalna upotreba energije su primarni ciljevi, posebno kada se imaju u vidu sadašnja relativno visoka energetska efikasnost (što u Srbiji, nažalost, nije slučaj). Povećanje efikasnosti dovodi do racionalnije upotrebe, a racionalnost uključuje i druge aspekte, kao što su supstitucija, smanjenje troškova, ekološki i socijalni uticaji, itd.

Polazna pretpostavka da će se razvoj energetike odvijati u okvirima efikasnog tržišnog sistema privređivanja jeste dalja liberalizacija cena, deregulacija tržišta električne energije i sigurno, kvalitetno i pouzdano snabdevanje energijom i energentima, što je moguće ostvariti postepenim usklađivanjem sa aktivnostima u drugim sektorima privrede.

Restrukturiranje, liberalizacija i privatizacija energetskog sektora Srbije je strateški cilj naše energetske politike, jer je multisvojinsko profilisanje neophodan pravac u povećanju ekonomske efikasnosti i generisanja sredstava za razvoj.

Energetska politika Srbije

G17 PLUS smatra da energetska politika Srbije treba da se zasniva na usklađenom razvoju privrede i energetike i racionalnoj granskoj strukturi energetskog sektora. Energetika treba da omogući opštu konkurentnost privrede, a privredni razvoj treba da ima u vidu realna ograničenja energetskog sektora: supstitabilnost u velikom delu potrošnje energije upućuje na diversifikaciju izvora i povećanje konkurencije između energenata, dok se istovremeno

podržava struktura energetskeg sektora koja minimizira ukupne društvene troškove snabdevanja energije.

Unapređenje postojećih i uvođenje novih tehnologija mora da bude uz što veće oslanjanje na domaće energetske izvore, čime se pojačava stepen sigurnosti snabdevanja, smanjuje opterećenje platnog bilansa zemlje i podsticajno deluje na razvoj domaće privrede. Na osnovu dosadašnjih procena, neophodno je intenziviranje daljih istraživanja i eksploatacija mineralnih sirovina (nafta i gas) u skladu s ekonomskim mogućnostima. Ovi oblici energije će i dalje održavati visok udeo u podmirivanju energetske potrebe. G17 PLUS se zalaže za brže uvođenje ekonomski prihvatljivih obnovljivih energetske izvora, jer se time povećava energetska samodovoljnost zemlje i smanjuju negativni ekološki efekti, odnosno poštuju principi održivog razvoja koji treba da omogući zadovoljenje sadašnjih potreba, ali bez ugrožavanja potreba budućih naraštaja.

Nacionalna strategija razvoja energetike Srbije

Smatramo da je neophodno da se definiše nacionalna strategija razvoja energetike, koja treba da sadrži operativne, taktičke i strateške ciljeve, mere i načine postizanja optimalnog energetskeg razvoja. Nacionalna strategija treba da odredi mere povećanja energetske efikasnosti koje bi omogućile pouzdano snabdevanje energijom, smanjenje zavisnosti od uvoza energenata, očuvanje oskudnih domaćih resursa, uštedu energije i smanjenje zagađenja životne sredine.

Svesni da je energetika fundamentalni faktor privrednog razvoja, želimo da aktivno učestvujemo u pružanju pomoći građanima Srbije u svim domenima energetskeg odnosa - od cene energije, uslova, do kvaliteta energije - kao i u zaštiti interesa zaposlenih u energetskeg sektoru u nužnom procesu reformi koji je pred nama.

TELEKOMUNIKACIJE I INFORMACIONE TEHNOLOGIJE

U oblast telekomunikacija spadaju: telekomunikacione mreže, informaciono-telekomunikacioni terminali i lokalne mreže, radio i televizija.

Svetski trendovi u ovoj oblasti

Brz razvoj tehnologija i mreža koje omogućuju prenos govora, podataka, slika i drugog, korišćenjem različitih medija na digitalnoj snovi, razvoj novih generacija prenosa govora, podataka, slika preko mobilnih medija; brz razvoj Interneta i njegovo korišćenje u poslovnom, obrazovnom i upravljačkom području. Razvoj tehnologija za konvergenciju različitih mreža stvara novu telekomunikacionu strukturu za dobijanje različitih usluga.

Stanje u Srbiji

Telekomunikacije su u Srbiji različito razvijene u različitim područjima, te imamo neliberalizovano (monopolsko) tržište telekomunikacionih usluga, nepovezane mreže za prenos govora, podataka, slika i shodno tome, visoke cene usluga. Postoji veliki broj nepovezanih i nesinhronizovanih inicijativa za elektronskim poslovanjem uz istovremeni nedostatak politike i strategije države na tom području i nedostatak kadrova za razvoj na području elektronskog poslovanja.

Ciljevi G17 PLUS u ovoj oblasti

Regulacija tržišta telekomunikacija i usklađivanje Zakona o telekomunikacijama s direktivama Evropske unije, kao i donošenje odgovarajućih podzakonskih akata; davanje koncesija za izgradnju i korišćenje telekomunikacionih mreža, pre svega onih koje koriste radiofrekventni spektar; formiranje nezavisnog regulatornog tela - Agencije za telekomunikacije; demonopolizacija i privatizacija Telekoma Srbije; međusobno povezivanje telekomunikacionih mreža (fiksne, mobilne, kablovskih distributivnih sistema) i njihovo povezivanje s mrežama velikih korisnika (železnica, elektroprivreda, vojska, itd.); proizvodnja telekomunikacione i informacione opreme, posebno softvera; razvoj Interneta i Internetom povezanih usluga u privredi, državnoj upravi, školstvu, nauci, zabavi, itd.

G17 PLUS smatra da u razvoju informacionog društva država mora da igra aktivnu ulogu, a naročito da na konkurentnom i liberalizovanom tržištu omogući dostupnost telekomunikacionih i informacionih usluga svim korisnicima; da obezbedi pravno okruženje za uspešno i sigurno elektronsko poslovanje; da sa profesionalnim udruženjima pospešuje usvajanje e-poslovanja u malim i srednjim preduzećima; da uvede e-poslovanje u državnoj i javnoj upravi; da stimuliše projekte koji smanjuju nedigitalna područja i time povećava broj korisnika informacionih tehnologija, kao i da brine za sigurnost e-poslovanja i sprečava zloupotrebu Interneta.

SOCIJALNI DOGOVOR SA SINDIKATIMA

Socijalni program

Broj nezaposlenih se od sredine 2002. godine značajno i stalno povećava, a broj zaposlenih se smanjuje. Stopa registrovane nezaposlenosti prelazi 30%. Među siromašnima se povećava broj nezaposlenih. Strukturne reforme u privredi značajno zaostaju. Otvaranje novih radnih mesta je daleko ispod očekivanja. Socijalni dijalog između socijalnih partnera – reprezentativnih sindikata, Unije poslodavaca i Vlade je praktično paralisano.

Socijalni dijalog

G17 PLUS smatra da obezbeđivanje socijalne kohezije i uključivanje marginalizovanih društvenih slojeva u centralne tokove ekonomskog i društvenog života predstavlja prioritetne zadatke svake odgovorne vlasti, posebno u uslovima privredne tranzicije i društvene transformacije. G17 PLUS smatra da socijalni dijalog predstavlja jedan moćan mehanizam za postizanje tih ciljeva. Izgradnja i negovanje razumevanja i poverenja između ključnih aktera socijalnog dijaloga – Vlade, sindikata i udruženja poslodavaca – trebalo bi da rezultira postizanjem socijalnog dogovora kojim bi se unapredile socijalna i politička stabilnost u zemlji i obezbedio konsenzus za nastavak i dovršetak reformi.

G17 PLUS se zalaže za socijalni dogovor koji će, po uzoru na najbolje savremene evropske modele, a naročito na model Irske, sadržati ne samo komponentu raspodele troškova, nego i zajedničku viziju aktera socijalnog dijaloga o dugoročnoj strategiji privrednog i društvenog razvoja, kao i sredstava i načina da se ta vizija realizuje. Takav jedan pakt o zapošljavanju i konkurentnosti više odgovara formativnom trenutku u kojem se Srbija nalazi, kao i stepenu zrelosti i odgovornosti aktera industrijskih odnosa.

Socijalni dogovor kakav je potreban Srbiji trebalo bi da promovise i štiti produktivnu zaposlenost, a ne individualna radna mesta. Sindikati bi morali da prihvate da prenesu tu poruku svom članstvu. Vlada i poslodavci, međutim, morali bi da preuzmu svoj deo troškova i odgovornosti. Ključni makroekonomski indikatori, kao što su stopa nezaposlenosti, odnos broja zaposlenih prema ukupnom radno sposobnom stanovništvu, minimalna plata, prosečna plata, itd. trebalo bi da se kontinuirano popravljaju po prethodno utvrđenoj dinamici.

Socijalni dogovor trebalo bi da se zaključi na period od tri ili čak pet godina, sa mogućnošću obnavljanja. Važno je da ne koincidira sa izbornim ciklusom, jer bi jedna od ključnih koristi od njega bila njegova stabilizujuća uloga, što je važno u periodima političkih turbulencija tipičnih za tranziciju, kakve i nama predstoje u nekoliko narednih izbornih ciklusa.

Zapošljavanje i tržište rada

Nezaposlenost je jedno od najvećih socijalnih zala sa kojima se suočava Srbija na početku XXI veka. Stopa registrovane nezaposlenosti prelazi 30% i premda istraživanja pokazuju da je veliki broj zvanično nezaposlenih uključen u sivu ekonomiju, situacija na tržištu rada je veoma teška. Radnici koji su uključeni u sivu ekonomiju veoma često su tek delimično zaposleni (podzaposleni) i lišeni mnogih prava, uključujući i pravo na penzijsko i zdravstveno osiguranje, sindikalno organizovanje, sigurnost i zaštitu na radu, itd.

Odlučujuća borba protiv nezaposlenosti i siromaštva neće se voditi na polju, ma koliko značajnih, zakonodavnih aktivnosti, već kroz ofanzivnu i konzistentnu strategiju privrednog razvoja i jačanja konkurentnosti domaće privrede. Jedan od značajnih elemenata reformi na tržištu rada trebalo bi da bude suštinska transformacija Zavoda za tržište rada u Nacionalnu agenciju za zapošljavanje. Osim formalne promene imena, što je bio najlakši deo posla, Zavod bi trebalo da u praksi promeni svoju misiju i od agencije za distribuciju naknada za

nezaposlenost i organizovanje uglavnom stereotipnih programa obuke i dokvalifikacija postane, pre svega, besplatan servis koji zapošljava visoko obučene i motivisane savetnike za profesionalnu i poslovnu orijentaciju. Neophodno je povećati broj savetnika koji rade neposredno sa onima koji traže zaposlenje i u još većoj meri sa onima koji nastoje da otpočnu sopstveni biznis. Tipičan savetnik u Agenciji novog tipa ne treba da bude distributer nadoknade za nezaposlenost, niti psiholog koji ublažava duševne tegobe nezaposlenih, nego visoko kvalifikovani poslovni savetnik.

Borba protiv siromaštva i socijalna politika

Opsežna zakonodavna i administrativna reforma u domenu socijalne politike predstavlja jedan od uspešnijih segmenata dosadašnje tranzicije u Srbiji. Nedavnim donošenjem novog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, kao i predstojećim usvajanjem Zakona o porodici, ova reforma bi trebalo da bude u osnovi zaokružena u svom zakonodavnom delu.

Međutim, s obzirom na ukupnu kritičnu socijalnu situaciju – procene o učešću siromašnih u ukupnom stanovništvu kreću se od oko 10% do čak 25% - jasno je da se održiva socijalna politika ne može voditi bez jasne vizije strategije borbe protiv siromaštva i njene odlučne i inspirisane primene. U skladu s tim, najviši prioritet u domenu socijalne politike treba dati primeni nedavno pripremljene Strategije za smanjenje siromaštva.

Postoji više slojeva i uzroka siromaštva u Srbiji. "Stari" siromašni su klasične marginalizovane i od učešća u progresu najčešće isključene društvene grupe – mnogi stanovnici tzv. "pasivnih" krajeva i nerazvijenih regiona, Romi, staračka domaćinstva, samohrane majke bez kvalifikacija, itd. "Novi" siromašni su grupe koje su im se pridružile tokom devedesetih i sasvim nedavno, kao što su izbeglice i interno raseljena lica, ali i zaposleni ili novonezaposleni u tzv. "gradovima-fabrikama". Najzad, treba misliti i na one koji su u opasnosti da skliznu u siromaštvo, kao što su tzv. "viškovi zaposlenih" u preduzećima pred privatizacijom i članovi njihovih porodica.

Osim razvijanja jasne i operativne strategije borbe protiv siromaštva i promovisanja produktivnog zapošljavanja, u skladu s modelom Svetske banke, trebalo bi otpočeti sa pripremanjem za uključivanje Srbije u Strategiju Evropske unije za socijalno uključivanje, koja poseban značaj pridaje unapređivanju socijalne kohezije kroz uključivanje marginalizovanih društvenih grupa u ekonomski život, korišćenjem principa pozitivne diskriminacije. Konačan uspeh reformi u ovom domenu ipak ključno zavisi od održivosti makroekonomski reformi i privrednog rasta, pošto u suprotnom programi socijalne pomoći i zapošljavanja, kolikogod dobro osmišljeni i precizno usmeravani, ne bi mogli da budu potpuno primenjeni niti dugoročno održivi.

Socijalna zaštita

Potrebno je da se uspostavi koordinacija u funkcionisanju na državnom i lokalnom nivou, kroz utvrđivanje adekvatnih kriterijuma za osnovne oblike socijalne zaštite na nacionalnom nivou i usklađivanja visine i vrste dodatnih oblika socijalne zaštite prema potrebama i prilikama na nivou lokalne zajednice. Uspostavljanje saradnje između državnih organa na svim nivoima i nevladinih organizacija doprineće efikasnijem i ekonomičnijem sistemu socijalne zaštite. Uloga države u oblasti socijalne zaštite treba da se razvija u pravcu od organizatora i davaoca socijalnih usluga ka stvaranju i određivanju okvira, uslova, standarda i nadzora pružanja usluga. Porodica i lokalna zajednica treba da postanu osnov u ovakvom osavremenjenom sistemu socijalne zaštite, kao prirodno okruženje u zaštiti dece, mladih, osoba sa invaliditetom i starih osoba. Na ovaj nači će se razvijati rad pre svega na prevenciji socijalnih problema, a tako će se afirmisati vaninstitucionalni, alternativni oblici samoorganizovanja građana koji će doprineti promeni socijalne situacije.

Socijalno osiguranje

Sistem penzionog osiguranja u Srbiji bazira se na principu tekućeg finansiranja prava. Demografska kretanja ukazuju da je ovakav sistem finansiranja prava neodrživ na duži rok, jer je odnos osiguranika i korisnika prava veoma nepovoljan. Zato bi trebalo pripremiti reformu ovog sistema u pravcu uvođenja kapitalnih fondova. Prihodi od privatizacije mogu biti upotrebljeni za rekapitalizaciju penzionog fonda. Situacija je još nepovoljnija u zdravstvu, jer je ova oblast osiromašila, dijagnostička oprema je zastarela, nedostatak potrošnog materijala u najvećem broju zdravstvenih ustanova je hroničan. U sistem obaveznog zdravstvenog osiguranja nije uključen privatni sektor i to bitno povećava troškove građana za zdravstvene usluge. Kada je reč o osiguranju od nezaposlenosti, najveći je problem nedostatak sredstava za podmirivanje sve većeg broja naknada nezaposlenima koji su privremeno ostali bez posla.

G17 PLUS smatra da bi u domenu socijalnog osiguranja trebalo preduzimati sledeće mere: Dijalogom između socijalnih partnera – Sindikata, Unije poslodavaca i Vlade - rešiti problem povezivanja staža radnicima za koje u prethodnom periodu nisu uplaćivani doprinosi za socijalno osiguranje. Reformisati sistem zdravstvenog osiguranja. Ministarstvo zdravlja treba da pripremi novi zakon o zdravstvenoj zaštiti u kome će biti jasno regulisan status i funkcionisanje zdravstvenih ustanova u svim oblicima svojine, zatim status zaposlenih u privatnim zdravstvenim ustanovama i nemogućnost stalnog zaposlenja u privatnoj i u državnoj ustanovi, utvrđeni kriterijumi i standardi za otvaranje državnih i privatnih zdravstvenih ustanova, standardi za utvrđivanje cena usluga, pitanje uključivanja privatnog sektora u sistem obaveznog zdravstvenog osiguranja i način refundacije troškova osiguranicima ako su koristili uslugu u privatnoj zdravstvenoj ustanovi i druga pitanja vezana za podizanje efikasnosti u oblasti zdravstvenog osiguranja. Kod sva tri oblika osiguranja: (1) penzijsko-invalidskog, (2) zdravstvenog i (3) osiguranja za slučaj nezaposlenosti, treba izvršiti prelazak na štedno-kapitalne fondove.

AGRARNA POLITIKA I RAZVOJ SELA

Poljoprivreda je i dalje važna

Srbija je agrarna zemlja jer čak 44% stanovnika živi od poljoprivrede, od čega su trećina oni kojima je poljoprivreda jedini izvor prihoda. Više od 1/3 ukupnog stanovništva poseduje poljoprivredno zemljište. Međutim, Srbija nikad nije imala ozbiljnu agrarnu politiku i nije stvoreno okruženje koje bi proizvođačima omogućilo sigurnost u proizvodnji. Zbog neodgovornog odnosa prethodnih vlada prema agraru, koje se ispoljavalo čestim kašnjenjima u isplati obećanih premija i stimulacija ili drastičnim kršenjem preuzetih obećanja, poljoprivrednici su potpuno izgubili poverenje u državu. To je rezultiralo značajnim padom produktivnosti i obima poljoprivredne proizvodnje. Rezultati u poljoprivredi i dalje zavise gotovo isključivo od volje Boga i vremenskih uslova, što je nedopustivo za jednu agrarnu zemlju na početku XXI veka. Srbija još uvek nema nikakvu strategiju poljoprivrednog razvoja, a na snazi su ostali isti zakoni i istovetan način njihovog sprovođenja kao i u prethodnoj deceniji. G17 PLUS smatra da je došlo vreme da se otklone sve greške iz prošlosti i konačno iskoriste poljoprivredni potencijali Srbije koje joj je priroda dala.

Izdašan agrarni budžet

Agrarnu politiku je nemoguće efikasno sprovesti bez izdašnog budžeta koji će obezbediti dovoljno sredstava za intervencije države u ovoj delatnosti koja mnogo zavisi od privrednih okolnosti i predstavlja nacionalni interes društva.

Ciljevi nove agrarne politike

Osnovni ciljevi nove agrarne politike su: izgradnja efikasnog sistema poljoprivredne proizvodnje koja će biti konkurentna na svetskom tržištu i koja će doneti boljitak seljacima i državi, ali i obezbediti prehrambenu sigurnost zemlje; formiranje novih institucija koje će pružiti kvalitetan servis svima koji su uključeni u poljoprivrednu proizvodnju i doprineti rastu produktivnosti; stvaranje stabilnih uslova koji poljoprivrednicima omogućavaju dugoročno planiranje obima i strukture proizvodnje.

Da bi se ovi ciljevi ostvarili i vratilo poverenje seljaka u državu, treba preduzeti sledeće mere: usvajanje dugoročne strategije razvoja poljoprivrede, sa jasno definisanim strateškim proizvodima i načinom njihovog plasmana na svetsko tržište; radikalna reorganizacija Ministarstva za poljoprivredu i prenošenje velikog dela nadležnosti, ali i obaveza, na pokrajinski nivo i nivo lokalne samouprave; carinska i vancarinska zaštita domaće poljoprivredne proizvodnje radi sprečavanja nekontrolisanog uvoza osnovnih poljoprivrednih proizvoda na tržište Srbije i davanje veće šanse našim poljoprivrednim proizvođačima; registracija poljoprivrednih proizvođača, kako bi se precizno ustanovila domaćinstva kojima je poljoprivreda jedina delatnost, radi pravednog i efikasnog usmeravanja subvencija iz agrarnog budžeta; stimulisanje poljoprivrednika da se okupe u udruženja (kooperative) radi ostvarivanja zajedničkih ciljeva, kao što su unapređenje položaja i plasmana na tržištu, postizanje boljih cena i uslova prodaje, ostvarivanje većeg uticaja na koncipiranje i sprovođenje agrarne politike; izgradnja velikih sistema za navodnjavanje i modernizacija mreže protivgradne zaštite; isplata zaostalih zemljoradničkih penzija; reorganizacija i privatizacija velikih državnih kombinata i poljoprivrednih gazdinstava; osnivanje specijalizovanih agencija za razvoj pojedinih oblasti agrara; modernizacija državnih službi za savetovanje poljoprivrednika i promocija privatne savetodavne inicijative, formiranjem informativnih centara širom Srbije u kojim bi lokalni stručnjaci pružali rešenja za konkretne probleme sa kojima se susreću proizvođači; formiranje mreže lokalnih centara za stručno usavršavanje poljoprivrednika, radi intenziviranja i podizanja produktivnosti poljoprivredne proizvodnje.

Novi sistem novčanih podsticaja

Da bi se stimulisala agrarna proizvodnja, porez na prihode od poljoprivredne delatnosti se mora odmah ukinuti. Sistem novčanih podsticaja treba utvrditi za duži vremenski rok kako bi proizvođači mogli da prave dugoročne planove. Ovim sistemom proizvođači će posebno biti stimulisani za povećanje produktivnosti rada, modernizaciju proizvodnje i uvođenje najsavremenijih agrotehničkih mera, ali će biti zaštićeni i od gubitaka izazvanih nepredvidljivim klimatskim uslovima (suša, poplave...).

U slučaju rodne godine i visoke ponude proizvoda na tržištu, država će otkupljivati viškove novcem iz agrarnog budžeta i neće dozvoliti da eventualni pad tržišnih cena ugrozi prihode poljoprivrednih domaćinstava. Na ovaj način, biće direktno subvencionisan dohodak poljoprivrednih proizvođača. U slučaju loše godine i male ponude na tržištu, država će intervencijama iz robnih rezervi sprečiti nagli rast cena hrane i zaštititi standard potrošača. Poseban tretman u novom sistemu subvencionisanja imaće tzv. nekomercijalna poljoprivredna gazdinstva, čiji članovi u proseku imaju preko 60 godina života. Ova domaćinstva će primati direktnu novčanu pomoć od države bez obzira na nivo proizvodnje, s tim što neće imati pravo da učestvuju u sistemu novčanih podsticaja.

Finansijska podrška poljoprivrednicima kroz sistem novčanih podsticaja biće obezbeđena za: (1) proizvodnju osnovnih poljoprivrednih proizvoda (direktna plaćanja po jedinici površine ili po grlu stoke); (2) proizvode namenjene izvozu (prioritet će biti dat izvozu poluproizvoda i gotovih proizvoda); (3) očuvanje lokalnih sorti i pasmina; (4) organsku poljoprivredu; (5) formiranje prepoznatljivih robnih marki i tradicionalnih srpskih poljoprivrednih proizvoda; (6) razvoj udruženja (kooperativa); (7) mlade koji žele da ostanu na selu i bave se poljoprivredom; (8) poljoprivredne proizvođače koji žele da se obrazuju.

Kreditiranje poljoprivredne proizvodnje

Produktivnost u poljoprivredi Srbije je izuzetno niska zbog zastarele mehanizacije i neodgovarajućih agro-tehničkih mera. Da bi se poljoprivrednicima omogućilo da pod povoljnim uslovima nabave novu mehanizaciju, opremu, repromaterijal, izgrade prateće infrastrukturne objekate, obnove stočni fond ili podignu višegodišnje zasade, nova Vlada će uvesti nove mehanizme kreditiranja poljoprivrede: Fond za osiguranje kredita u poljoprivredi (država će iz budžetskih sredstava osiguravati kredite banaka namenjene poljoprivredi, što će omogućiti da se oni odobravaju po znatno nižim kamatnim stopama i na period od 3-5 godina, uz godinu dana perioda počeka; posebno povoljni krediti biće obezbeđeni za početnike /mlade farmere/ i za proizvodnju zdrave hrane); Pomoć države kod strateških kapitalnih ulaganja, kroz otpis dela kredita (kamata i do 60% glavnice), uz obavezu da poljoprivredni proizvođač ista sredstva investira u proširenje postojeće ili u nove tipove proizvodnje; Fond za ruralni razvoj, za finansiranje projekata koji podstiču razvoj sela uz pomoć lokalne samouprave (projekti će se sa 50% finansirati iz Fonda za ruralni razvoj, dok će preostalih 50% biti pokriveno iz budžeta lokalne samouprave ili lokalnih samodoprinosi); Terminsko ugovaranje, robni fjučersi i drugi mehanizmi finansiranja poljoprivrede koji će dobiti na važnosti sa razvojem berze i tržišta kapitala.

OBRAZOVANJE I NAUKA

Obrazovanje za sve

Pravo na obrazovanje je opšteprihvaćeno i garantovano svim međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima. Odgovorna država mora da razvije takav sistem obrazovanja koji obezbeđuje razvoj potencijala u svakom čoveku, usvajanje relevantnih znanja i jačanje kapaciteta za učenje, kao i razvoj kritičkog mišljenja.

G17 PLUS se zalaže da obrazovni sistem bude do kraja oslobođen od svake ideologije, prilagođen iskustvima i tradiciji obrazovanja u Srbiji i modernim evropskim standardima i zahtevima. Sistem obrazovanja treba da promoviše različitost, efikasnost i konkurenciju. Obrazovna politika treba da bude zasnovana na principu jednakih šansi i takmičarskom duhu. Jednake šanse za sve podrazumevaju da različitosti pojedinaca, njihovi talenti i rezultati moraju da budu uzeti u obzir. Jednake šanse za sve ne mogu se ostvariti na račun uprosečavanja, već naprotiv, promovisanjem talenata i sposobnosti svakog pojedinca.

Nastavne sadržaje treba osloboditi balasta nepotrebnih i davno prevaziđenih informacija. Oni treba da budu relevantni za učenje i da obezbede ne ogromne količine informacija koje se brzo zaboravljaju, već osnovu za nastavak učenja i usavršavanja koje će u budućnosti, zbog sve bržeg napretka nauke, morati da traje čitavog života. Istovremeno, ovi sadržaji moraju da brinu o očuvanju identiteta i osnovnih istorijskih i moralnih vrednosti društva. Jedino na taj način je moguće osposobiti postojeći nastavni kadar da, uz pojačan nadzor stručnih službi i javnosti, obezbedi kvalitetno sprovođenje reforme obrazovnog sistema.

Evropski sistem visokog obrazovanja

Sistem visokog obrazovanja potrebno je učiniti efikasnijim – neophodno je smanjiti dužinu studiranja i broj onih koji od studija odustaju. Programe studiranja treba stalno prilagođavati u skladu sa novim naučnim dostignućima, zahtevima tržišta i potrebama zemlje.

Srbiji je potrebna elita duha, a ne elita vlasti. Zato G17 PLUS smatra da visokoobrazovne i naučne ustanove koje ispunjavaju visoke naučne i obrazovne standarde treba da dobiju status institucija od posebnog nacionalnog značaja. U tom smislu, potrebno je da se donese nacionalni program razvoja nauke i tehnologije, po uzoru na evropski Okvirni program, koji bi omogućio da Srbija bolje anticipira svoje potrebe u budućnosti i da na njih brže reaguje. Nacionalni program bi polazio od kritičke ocene dosadašnjih programa i projekata, kao i definisanja novih ciljeva. Program bi trebalo da predvidi podsticanje razvoja tehnoloških i inovacijskih centara koji bi imali zadatak da osmisle razvojne projekte i usmere naučna istraživanja prema tržištu na celokupnoj teritoriji Srbije, kako bi se izbegla koncentracija u Beogradu. Uloga univerziteta i svih drugih ustanova visokog obrazovanja biće od presudnog značaja za obezbeđenje ljudskog potencijala za zahtevne projekte s novim tehnologijama.

Da bi obrazovni sistem u potpunosti ispunio zadatke koje društvo pred njega postavlja, neophodna je preraspodela prioriteta u smislu postepenog povećanja procenata sredstava koja se iz budžeta izdvajaju za obrazovanje. Naše obrazovne i naučne ustanove moraju da budu kadrovski i materijalno opremljene i osposobljene. Nastavnici i profesori moraju da budu nagrađeni adekvatno značaju koji njihov rad ima u društvu i u skladu sa mogućnostima države. Za to neće biti dovoljna samo podrška države, već i tesna saradnja sa obrazovnim i naučnim ustanovama u svetu, kao i savesno korišćenje programa podrške za razvoj obrazovanja i nauke koji postoje pre svega pri Evropskoj uniji, ali i u ostatku međunarodne zajednice.

G17 PLUS se zalaže da donacije i pokloni obrazovnim i naučnim ustanovama budu oslobođeni od poreza. G17 PLUS će insistirati da se najboljim učenicima i studentima

obezbede državne stipendije koje će omogućiti da se njihovi potencijali razvijaju u našoj zemlji.

Univerzitet

G17 PLUS se zalaže za akademsku slobodu i autonomiju univerziteta, za slobodu istraživanja i nastave, kao i omogućavanje univerzitetu da samostalno odlučuje o načinu i putu ostvarenja svojih zadataka. Uz osnovni cilj - razvoj i promociju naučnog, stručnog i umetničkog rada na svim područjima i visokoškolskog obrazovanja mladih stručnjaka u jedinstvu nastave i istraživanja - univerzitet mora da bude most za prenos svetskih iskustava i rezultata u procesu evropskih i globalnih integracija, kao i za integraciju mladih stručnjaka iz dijaspore.

ZDRAVSTVO

Stanje

Artikulisani ciljevi i osmišljena strategija reformisanja i razvoja zdravstvenog sistema ne postoje već godinama. Usled toga, došlo je do nastanka neplanskih zdravstvenih institucija koje nisu zadovoljavale potrebe stanovništva.

Stanje zdravstvenih usluga je rezultat finansijskih teškoća i pesimizma zaposlenih da su promene nemoguće. Većina zdravstvenih objekata je u lošem stanju, a nivo opreme je obično ispod standarda usled neadekvatnog održavanja.

U proteklih deset godina nagomilali su se *dugovi* u skoro svim zdravstvenim ustanovama - za neplaćene komunalne usluge, telefonske račune, energiju, popravke, lekove, opremu, itd.

Rezultat takve situacije je nezadovoljstvo građana zbog loših usluga, dugog čekanja, korupcije, ali i nezadovoljstvo i slaba motivisanost zaposlenih u zdravstvu.

Izraženi nedostatak finansijskih sredstava doveo je do toga da su plate zdravstvenih radnika niske, da se nije ulagalo u infrastrukturu i opremu zdravstvenih usluga i da su tekući troškovi zdravstvene zaštite stvorili veliki deficit u fondu osiguranja. Sve to je ugrozilo dostupnost zdravstvenih usluga, kao osnovni princip u zdravstvenoj zaštiti stanovništva. Stvorena je velika neravnoteža između prava na zdravstvenu zaštitu i ograničenih finansijskih sredstava za zadovoljavanje tih prava. Neadekvatno finansiranje zdravstvene službe praćeno je odsustvom mehanizama kontrole troškova i kvaliteta zdravstvenih usluga. Privatni zdravstveni sektor je počeo da se razvija pre više od deset godina, ali još uvek nije aktivno uključen u sistem zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja.

Kakav treba da bude zdravstveni sistem?

Zdravstveni sistem treba da obezbedi pravičnost u korišćenju i finansiranju zdravstvene zaštite, finansijsku i institucionalnu održivost sistema, efikasnost, da unapredi kvalitet rada i usluga i obezbedi prihvatljivost takvog sistema za korisnike i davaoce usluga u zdravstvu.

Zdravstveni sistem treba da dovede do: smanjenja troškova kroz porast efikasnosti pružanja zdravstvene zaštite; zadovoljstva pacijenata radom zdravstvene službe; povećanja mogućnosti izbora za korisnike i davaoce usluga u zdravstvu.

Reforme u zdravstvu neophodne su u tri međusobno povezane oblasti: organizaciji javno-zdravstvenih usluga na promociji i zaštiti zdravlja; obezbeđivanju i pružanju usluga primarne i bolničke zdravstvene zaštite i finansiranju zdravstvene službe.

Unapređenje zdravlja stanovništva znači usmeravanje na one one faktore koji najviše utiču na zdravlje, kao što su nasleđe i individualne karakteristike, životni stil, životna sredina i dostupnost i delotvornost zdravstvene službe.

Zdravlje i socijalno-ekonomski razvoj su suštinski povezani, tako da poboljšanje zdravlja ljudi mora da bude osnovni cilj razvoja. Siromaštvo, psihosocijalni faktori, zapošljavanje, obrazovanje i demografske karakteristike, kao što su pol i starost, u najvećoj meri određuju zdravstveno stanje stanovnika jedne teritorije.

Nova zakonska regulativa

Neophodna nova zakonska regulativa obuhvata: a) komore u zdravstvu (lekara, stomatologa, farmaceuta, biohemičara, medicinskih sestara) kao nezavisne strukovne institucije, čija bi uloga bila u jačanju i kontroli rada, periodičnom obnavljanju licenci, učešća u stručnom nadzoru, rešavanju etičkih problema, arbitriranju u sporovima članova, ali i građana koji su

nezadovoljni ostvarivanjem svojih prava u sistemu; b) zakon o lekovima i medicinskim sredstvima saglasan direktivama Evropske unije, kao jedini put harmonizacije ove oblast sa savremenim okruženjem i jedini način konkurentnosti naše farmaceutske industrije; v) zakon o zdravstvenoj zaštiti baziran na nekoliko važnih principa: jačanju uloge lokalne samouprave i njene odgovornosti; jasnom razdvajanju korisnika i davaoca usluga i osiguranja kao posrednika; izjednačavanje položaja zdravstvenih ustanova bez obzira na vlasničku strukturu, a na osnovu kvaliteta rada; stvaranje većeg preduzetničkog prostora za profesionalce u zdravstvu i kombinacija privatnog i državnog sektora; g) savremeno zdravstveno osiguranje: obavezno zdravstveno osiguranje uz princip solidarnosti, kroz Fond osiguranja kao savremeno organizovan i moderno vođen sistem, a ne kao državnu agenciju za distribuciju para; razvijanje dodatnih, dopunskih i privatnih osiguranja na konkurentnoj osnovi. zakonsko regulisanje bezbednosti hrane, vode, zaštite od zaraznih obesti, transplantacije organa, vantelesne oplodnje, proizvodnje i prometa opijata.

Stvaranje novog zdravstvenog sistema

Zakoni su prvi korak u pravcu stvaranja novog zdravstvenog sistema. Sledeći korak je izrada Glavnog plana i mreže zdravstvenih ustanova, zatim uporan rad na jačanju i kontroli kvaliteta rada, razbijanje monopola i širenje mogućnosti izbora. Za 3 do 5 godina može se govoriti o uspostavljanju sistema i pružanju ustanova u zdravstvu bez monopola po osnovu vlasništva, sistemu koji počiva na stalnom jačanju i kontroli kvaliteta kroz sistem licenciranja, akreditacije i kategorizacije ustanova, kao i na stalnoj analizi zadovoljstva pacijenata kao važnom merilu kvaliteta rada.

Finansijska održivost sistema u kome se tačno zna šta koliko košta, ko kome plaća i kako se kontroliše opravdanost tog rada i njegov kvalitet, jeste neophodan preduslov efikasnog sistema koji vraća dostojanstvo i korisniku i davaocu usluga u zdravstvu. Ovakav zdravstveni sistem biće održiv na duži rok i predstavljaće osnovu za dugoročni rezultat - sveopšte poboljšanje zdravlja stanovništva.

KULTURA I MEDIJI

Naši ciljevi

G17 PLUS pridaje veliki značaj kulturi i zalaže se za potpunu slobodu umetničkog stvaralaštva, svesna uloge koju je kultura imala i ima u razvoju i čuvanju nacionalnog identiteta. Zalažemo se za dijalog i međunarodnu kulturnu saradnju, za očuvanje baštine i njeno prožimanje s modernim senzibilitetom, za stalnu brigu o pokretnoj i nepokretnoj, duhovnoj i materijalnoj baštini. Privrženi smo očuvanju bogatstva ukupnog kulturnog života i stvaralaštva, kao i potrebi redovnog funkcionisanja kulturnih ustanova. Učinićemo sve da se podstakne oživljavanje kulturnog života i izvan većih urbanih sredina, revitalizacijom autohtonog kulturnog stvaralaštva, ali i mogućnošću participacije u nacionalnim kulturnim i umetničkim programima. Zauzećemo se za poboljšanje statusa umetnika i delatnika u kulturi, a time i sveukupnog umetničkog i kulturnog stvaralaštva i kulturnog života u celini. Ravnomerna dostupnost kulture svim građanima Srbije je jedan od osnovnih političkih zadataka.

G17 PLUS će se posebno zalagati za: podsticanje izgradnje novih prostora za kulturne ustanove i podršku programima u tzv. alternativnoj umetnosti, kao i korišćenju novih tehnologija u kulturi i umetnosti (video stvaralaštvo, virtualne biblioteke, odnosno virtualne galerije i muzeji i drugo); finansiranje iz budžeta koje treba da ostane glavni, ali ne i jedini izvor finansiranja kulture. Raznim olakšicama treba podsticati ulaganja u kulturne programe; završetak zakonodavne regulative u području kulture; bogat i raznovrstan pozorišni život, uređenje postojećih pozorišnih zgrada i izgradnju novih, kao i podsticanje pozorišnih grupa da gostuju u sredinama koje nemaju vlastiti pozorišni život; razvoj neprofitnih zadužbina i fondacija kulture u cilju pluralističkog kulturnog razvoja i otvorenosti za kulturnu inicijativu; osmišljenu politiku u korišćenju nepokretne kulturne baštine u vlasništvu države, zapuštenih dvoraca i arheoloških lokaliteta; ostvarenje socijalnih prava penzijskog i zdravstvenog osiguranja za umetnike.

Program revitalizacije kulture

Potrebna nam je odmah atrikulisana, javno proklamovana i aktivna kulturna politika, zasnovana na revitalizaciji i jačanju uloge stručnih, profesionalnih, kadrovski i tehnički opremljenih institucija kao nosilaca kulturne aktivnosti od nacionalnog i regionalnog značaja, sposobnih da obavljaju svoje zadatke, da pruže podršku pojedincima kao istinskim profesionalnim, kvalitetnim, kulturnim akterima i njihovim udruženjima, ali i da budu mentori, korektori i partneri alternativnih kulturnih pokreta i kreacija.

Ovom zadatku se ne sme pristupiti paušalno, niti upotrebom represivnih mera, već stručno i sistemski. Stoga je prevashodni zadatak priprema jasne strategije kulturne politike podržane odgovarajućom modernom zakonskom regulativom.

Kulturna baština

Kulturno nasleđe predstavlja osnove na kojima se zasnivaju i dalje razvijaju svi aspekti kulture. Ono ne predstavlja samo tragove, već i žive uzore, kao i najdragocenije državno i nacionalno blago, neprocenjivo i višestruko korisno po sebi, ali istovremeno i izvor inspiracije i samobitnosti za tekuću umetničku produkciju. Preduslov svih aktivnosti usmerenih ka registraciji, zaštiti i prezentaciji kulturnog nasleđa su novi, moderni zakoni koji će omogućiti razvoj delatnosti zaštite, ali i prezentacije kulturnih dobara, ali i omogućiti sprovođenje i primenu modernih stručnih postulata. Zakoni će obezbediti uslove za razvoj institucija zaštite kulturne baštine, tako što će prevashodno stvoriti uslove za formiranje kvalitetne mreže ustanova koja bi omogućila ravnomerno pokrivanje cele državne teritorije. Paralelno sa razvojem mreže izvršiće se i standardizaciju i gradacija poslova zaštite, a na osnovu toga i

standardizacija ustanova zaštite, tako da bi normativno precizno bili određeni uslovi koje ustanova mora da ispuni da bi potvrdila ili promenila svoje mesto na hijerarhijskoj lestvici vrsta ustanova zaštite, a shodno tome dobile pravo da obavljaju određene poslove čime bi obezbedile i svoje mesto u državnoj mreži. Paralelno sa raspodelom standardizovanih poslova unutar mreže institucija, bila bi izradjena i jasna podela stručnih aktivnosti koje bi bile potpuno ili delimično budžetski finansirane, a koje bi se prepustili kulturnom tržištu, kao i koji poslovi se mogu prepusti kojoj ustanovi shodno njenom mestu u hijerarhiji.

Samoodrživost i državna intervencija

Do sada se na kulturu gledalo kao na skoro isključivog korisnika budžetskih sredstava, a skoro ništa se nije radilo na tome da se prepozna i njena komercijalna strana, bilo u samoj kulturi, bilo kao podrška drugim vidovima privrede. Potpuno su zapostavljane kako mogućnosti samofinansiranja i samoodrživosti, tako i aspekti sa kojih ulaganje u kulturu može da predstavlja pokretač, ali i osnovu razvoja različitih vidova privredne delatnosti.

Stoga je neophodno identifikovati i podržati širok spektar drugih vidova finansijskih potpora kulture izvan budžeta, a strategija kulturnog razvoja mora biti tesno povezana sa strategijom opšteg i privrednog razvoja kako bi se jasno spoznali projekti koji moraju biti pod stalnim i potpunim patronatom budžeta, oni kojima je potrebna povremena ili delimična podrška, kao i oni koji su potpuno samoodrživi.

Mediji

Otvorenost medija, sloboda medijskog izveštavanja i pravo na informaciju spada u temeljne pretpostavke demokratije. Iz toga proističe puna podrška slobodi medija i svest o njihovom značaju u modernom društvu.

G17 PLUS se zalaže za različitost medijske ponude i zdravu tržišnu konkurenciju, jer je to najefikasnija i jedina odbrana od moguće medijske manipulacije i monopola.

Slobodni mediji omogućavaju stvaranje javnog mnjenja i doprinose kontroli državne vlasti. Stoga oni predstavljaju i politički činilac u pravom smislu reči i zbog svog uticaja snose visok stepen odgovornosti za opšte dobro.

DECA, OMLADINA I SPORT

Zaustaviti "odliv mozgova"

U poslednjih desetak godina stotine hiljada mladih ljudi napustilo je Srbiju i opredelilo se za život u emigraciji. Pobjegli su od besperspektivnosti i odneli sa sobom obrazovanje, pamet, kreativnost i vitalnost. Današnji redovi pred ambasadama zapadnih zemalja i mnogobrojna istraživanja ukazuju na alarmantnu činjenicu da se sprema najnoviji talas "odliva mozgova". Ukoliko se nešto hitno ne preduzme, pred nama je realna opasnost da Srbija uskoro postane zemlja sredovečnih i starih ljudi. Zato se G17 PLUS zalaže da se mladim ljudima obezbede mogućnosti da ostanu u zemlji i imaju dostojan život.

Prava mladih

Odnos G17 PLUS prema mladima zasniva se na poverenju i optimalnom uključivanju mladih u političke, ekonomske i druge tokove izgradnje stabilnog i slobodnog društva, na osnovu njihovih interesa, mogućnosti i obrazovanja.

Obrazovanje je osnov napretka jednog društva i mora da bude dostupno svima pod ravnopravnim uslovima. Obrazovni sistem treba da bude zasnovan na kreativnosti, prilagođen svetskim standardima, depolitizovan i uz poštovanje pune autonomije univerziteta. G17 PLUS podržava razvoj privatnog školstva koje će vrednim i talentovanim pojedincima biti dostupno uz pomoć stipendija i kredita.

Svaki pojedinac ima pravo da vlastitim radom i stepenom obrazovanja ostvaruje mogućnost zapošljavanja. Ostvarena zarada mora da omogući dostojanstven život. G17 PLUS se zalaže za formiranje posebnih programa za zapošljavanje mladih ljudi, kao i posebnih poreskih stimulacija za zapošljavanje mladih.

Organizovanje je jedan od osnovnih preduslova za ostvarenje interesa i prava mladih za njihovu potpunu afirmaciju u društvu. G17 PLUS se zalaže za potpunu slobodu organizovanja i delovanja organizacija mladih, sveopštu integraciju mladih u sve društvene tokove i eliminisanje svih oblika ideološke, političke i bilo koje druge manipulacije mladima.

Prava deteta

Opšti cilj nam je zaštita dece i mladih, ostvarivanje njihovog boljeg položaja u društvu, kao i stvaranje preduslova za ostvarenje svih prava koja su im garantovana. Zalažemo se za potpuno priznavanje svih prava koja deca i mladi ljudi imaju i koja su im zagantovana međunarodnim dokumentom – Konvencijom o pravima deteta.

Trudimo se da se u našoj zemlji u najvećoj mogućoj meri radi na ostvarivanju zdravstvene i socijalne zaštite deteta i mladih osoba, ali i puno poštovanje i zalaganje za potpuno ostvarenje građanskih i političkih prava. S tim u vezi, veoma je bitno da se nacionalno zakonodavstvo uskladi sa međunarodnim pravom i standardima koja u njima postoje.

Zalažemo se za pospešivanje razvoja mladih sa ciljem jačanja njihovog položaja u društvu i jačanja njihove individualnosti. Želimo da omogućimo deci i mladim ljudima da, u skladu sa njihovim razvojnim mogućnostima, aktivno učestvuju u našem društvu, da imaju slobodu da izraze mišljenje o svim stvarima koja ih se direktno ili indirektno tiču, ali i da se odnos odraslih prema njima promeni u smislu punog uvažavanja njihove ličnosti i prava.

Participacija mladih

Jedan od osnovnih principa koji omogućava da sva prava nabrojana u Konvenciji o pravima deteta budu ostvarena, jeste i mogućnost participacije, odnosno aktivnog učešća mladih. U

participaciji učestvuju i deca i odrasli zajedno. Ovakva konstatacija može izgledati prilično prozaično, ali ako se pažljivo analizira, dolazi se do suštinskih pretpostavki koje moraju biti zadovoljene da bismo uopšte mogli govoriti o participaciji: ako participaciju čine i deca i odrasli, to znači da više ne govorimo o svetu u kome samo odrasli znaju šta je za decu najbolje, već govorimo o svetu u kome deca imaju mogućnost da sama to izraze; odrasli ne treba "da daju deci pravo da izraze svoje mišljenje...", već da nauče kako da saslušaju i uvažavaju to mišljenje; dvosmeran aktivan odnos učesnika podrazumeva i podelu odgovornosti, a to znači da više ne govorimo o svetu u kome se samo odrasli smatraju potpuno odgovornim za odluke, već o svetu u kome se stvaraju pretpostavke da i deca preuzmu odgovornosti u skladu sa svojim stepenom zrelosti.

Sport

G17 PLUS smatra da je sport sastavni deo kulture života, opšteg obrazovanja i vaspitanja, te stoga i značajan činilac u očuvanju zdravlja u svim fazama čovekovog života. Zalažemo se za što veću prisutnost sporta u predškolskim ustanovama, školama i na fakultetima, za amatersko učešće u sportskim udruženjima, za sportske aktivnosti svih slojeva društva, za proširenje besplatne ponude sportskih objekata. Veliku pažnju ćemo posvetiti osobama s posebnim potrebama, jer smatramo da je sport deo njihovog uključivanja u svakodnevni život zajednice. Po uzoru na razvijene demokratske zemlje, zalažemo se za donošenje zakona o sportu i zakona o finansiranju sporta jer je njihovo usvajanje od velikog značaja za opstanak i razvoj amaterskog i profesionalnog sporta, s obzirom da je ova oblast do sada bila zakonski neregulisana.

Što se tiče vrhunskog sporta, smatramo da država mora na svaki način da pomogne najbolje sportiste i sportske kolektive jer su oni svojevrsni ambasadori zemlje u svetu.

PRAVA ŽENA

G17 PLUS je svesna da je proces promena u društvu moguće ostvariti jedino ukoliko se u njega uključe svi akteri/akterke, bez obzira na pol, rasu i veru.

Pun razvoj jednog društva moguć je jedino ukoliko ono uzima u obzir specifičnosti i interese oba pola. G17 PLUS se zalaže za princip jednakih mogućnosti za muškarce i za žene, kao i za donošenje zakona po meri svih građana i građanki - podjednako.

U skladu sa evropskim trendovima, smatramo da je donošenje i sprovođenje zakona koji imaju za cilj smanjenje nejednakosti i eliminaciju svih oblika diskriminacije, jedan od prioriteta moderne evropske Srbije. U tom smislu, G17 PLUS se zalaže za zaštitu ljudskih prava, a posebno ženskih ljudskih prava i nastojaće da Srbija ratifikuje i prihvati sve međunarodne sporazume, konvencije i ugovore iz te oblasti. Na osnovu svojih evropskih opredeljenja, G17 PLUS podržava stvaranje Odbora za rodnu ravnopravnost pri Skupštini Srbije, kao tela koje će imati za cilj da prati zakonodavnu aktivnost Skupštine Srbije da bi se zakoni podjednako odnosili na građane i građanke Srbije.

Ekonomski položaj

G17 PLUS se zalaže za poboljšanje ekonomskog položaja žena. Tržišna ekonomija jeste naš cilj, ali smo protiv pojednostavljenog tumačenja principa tržišne ekonomije. Da bi tržišna konkurencija bila realna i podsticajna, neophodno je da postoje jednake šanse za sve učesnike/ce, bez obzira na grupne nejednakosti. Stoga je neophodno da država pri uređivanju tranzicionih procesa, putem zakona i drugih mera, omogući afirmativne mere koje bi ženama obezbedile mogućnost da pod jednakim uslovima stupe u tržišnu utakmicu. Princip jednakih mogućnosti za koji se zalažemo podrazumeva: jednake šanse pri zapošljavanju žena i muškaraca, otvaranje novih radnih mesta za žene i stvaranje odgovarajućih mogućnosti za napredovanje žena na poslu.

S druge strane, G17 PLUS se zalaže za jednake plate za jednaki rad muškaraca i žena, kao i za posebne mere koje bi popravile materijalni položaj u profesijama u kojima većinom rade žene, kao što su prosveta, zdravstvo i socijalna zaštita. U skladu sa svojim programom za borbu protiv korupcije, G17 PLUS će se posebno baviti onim oblastima (školsvo, zdravstvo, sudstvo) gde su žene posebno pogođene, usled posledica korupcije. U skladu sa zalaganjem za poboljšanje ekonomskog položaja žena, koje uglavnom nose glavni teret brige i nege članova porodice, G17 PLUS smatra da posebnim merama socijalne zaštite moraju biti obuhvaćene sve radno nesposobne kategorije stanovništva: stara lica, osobe sa posebnim potrebama, kao i sva lica bez zaposlenja, čime bi se u znatnoj meri poboljšao i položaj žena uopšte.

Veći uticaj na odlučivanje

G17 PLUS se zalaže za veće učešće žena na mestima odlučivanja i to ne samo u političkom životu, već i u vodećim državnim, privatnim i neprofitnim organizacijama. Svesni smo da aktivno učešće žena na mestima odlučivanja ne nastaje spontano, već je deo jasne i koordinirane strategije. Oduvek smo vodili računa o aktivnom učešću žena na odgovornim mestima. U tom smislu najviši pravni akt naše stranke – Statut - propisuje kvotu od "minimum 30% manje zastupljenog pola" u svim organima stranke. G17 PLUS je svesna da za ključne odluke u zemlji ne može biti odgovorna samo jedna polovina njenog stanovništva i podržaće sve mere koje imaju za cilj aktivnije učešće žena na mestima odlučivanja.

Briga o porodici

G17 PLUS se zalaže za donošenje široke nacionalne strategije koja bi se bavila rešavanjem problema nasilja u porodici, a posebno nasilja nad ženama i decom. Država je dužna da zaštiti

sve žrtve nasilja i u tom smislu G17 PLUS će podržati sve inicijative za donošenje i sprovođenje zakona i mera u cilju zaštite žrtava porodičnog nasilja. G17 PLUS se takođe zalaže za posebne mere u cilju zaštite ženskog zdravlja, u okviru šireg programa zdravstvene zaštite, koji, između ostalog, podrazumeva i besplatnu primarnu zdravstvenu zaštitu žena, naročito trudnica, dece i ostalih kategorija ugroženog stanovništva.

G17 PLUS se zalaže za jačanje porodice, kao osnovnog oslonca buduće države. U skladu s tim, smatramo da je donošenje zakona i poreskih mera koje bi podstakle zasnivanje i jačanje porodice jedan od prioriteta nove evropske Srbije.

ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE

Pravo na zdravu sredinu

Svaki građanin Srbije ima pravo na zdrav život i i zdravo okruženje. Da bi se ostvarilo ovo pravo, mora se podići ekološka svest svih građana, kao i objektivno informisanje o posledicama svih oblika ugrožavanja životne sredine. To je zadatak obrazovnih, zdravstvenih i naučnih ustanova, kao i sredstava informisanja.

G17 PLUS se zalaže za očuvanje zdrave prirode i stvaranje uslova za ekološki održiv ekonomski razvoj. To podrazumeva racionalno korišćenje prirodnih resursa, kako bi i generacije koje dolaze posle nas mogle da ih koriste. Čvrsta povezanost ekonomskih, ekoloških i razvojnih ciljeva, kao i odgovoran odnos prema životnoj sredini, neophodan je preduslov za opšti društveni napredak.

Inicijativa G17 PLUS

U tom smislu, G17 PLUS se zalaže za ostvarenje sledećih ciljeva: pokretanje inicijativa od značaja za usklađeni održivi razvoj lokalne zajednice, regiona i republike, u skladu sa opšte prihvaćenim ekološkim principima (Agenda 21); pokretanje inicijativa za poboljšanje kvaliteta života ljudi, posebno promovisanje zdrave životne sredine; pokretanje inicijativa za ustanovljavanje građanske odgovornosti i obezbeđivanje odgovarajuće naknade štete koje su prouzrokovale aktivnosti opasne za životnu sredinu; pokretanje inicijativa da se predvide određena sredstva i mere kojima bi se sprečile aktivnosti opasne za životnu sredinu i koja bi obezbedila da se životna sredina vrati u prethodno stanje; pokretanje aktivnosti kojima bi se omogućio rad stalnih postrojenja za odlaganje i recikliranje otpada, posebno opasnog otpada; pokretanje aktivnosti za zaštitu, upravljanje i planiranje pejzažima; pokretanje aktivnosti kojima bi se očuvala divljač i prirodna staništa; pokretanje inicijativa od značaja za povezivanje aktivnosti istovrsnih udruženja u zemlji i inostranstvu; pokretanje inicijativa od značaja za razvoj proizvodnje zdrave hrane, prema nadležnim institucijama u opštini, republici i Državnoj zajednici; pokretanje inicijativa za unapređivanje znanja kako svojih članova, tako i građana.